Syddjurs KOMMUNE

Analyse af arealinteresser i Syddjurs Kommune

Rapporten er udarbejdet af NIRAS A/S
September 2026

Indhold

Forord 4
Sammenfatning 6
De lokale grønne treparter 14

Del 1: Arealanvendelser 17
Skov og tør natur 20
Sø, vandløb og våd natur 24
Landbrug 28

Del 2: Arealinteresser 31
Det oplevede landskab 32
Grundvand 36
Natur og biodiversitet 42
Fødevareproduktion 48
Klimatilpasning 54
Kvælstof og CO_2-reduktion 58
Rekreation og turisme 62

Del 3: Principper for planlægning 67
Perspektiver for fremtidig planlægning 68
Et fremtidigt strukturkort 70
Forslag til principper på planlægningsniveau (Princip 1-4) 72
Forslag til principper på projektniveau (Princip 4-5) 78
Implementering og anvendelse 82

Forord

Syddjurs Kommune har igangsat et arbejde med en arealanalyse, som gennemføres i seks faser. Analysen skal give et fælles og fagligt solidt afsæt for at kunne prioritere fremtidens arealanvendelse i det åbne land.

Når landskabet forandrer sig

I Syddjurs Kommune er der, som næsten alle andre steder i Danmark, et stort pres på arealerne, når der skal findes løsninger på fremtidens udfordringer inden for miljø, klima og produktion.

Der er store forandringer på vej i regi af de lokale grønne treparter, ligesom der i det nye regeringsgrundlag også er lagt op til store forandringer af det åbne land.

Forandringer i landskabet påvirker ikke kun de tekniske og miljømæssige forhold, men også den lokale identitet og selvforståelse.

Det åbne land reduceres løbende af ny byudvikling og infrastruktur. Skal vi lykkes med at håndtere de mange interesser i det åbne land forudsætter det også, at vi gør det med omtanke når vi inddrager åbent land til byudvikling

Der er derfor et udtalt behov for lokale og politiske prioriteringer, der kan balancere de mange legitime hensyn med behovet for at gennemføre store, strukturelle forandringer.

Et fælles sprog og fagligt afsæt for politiske drøftelser og prioriteringer

De svære konflikter mellem interesser i det åbne land kommer ofte til udtryk som konflikter mellem mennesker, fordi mennesker har forskellige natursyn.

Nogle ser det åbne land som et produktionsgrundlag, andre som et sted for friluftsliv, og andre igen som et sted, hvor naturen skal have lov til at udvikle sig frit. Nye tiltag kan derfor opleves som enten en gevinst eller en begrænsning afhængigt af perspektiv.

Arealanalysen bidrager med at sætte ord, tal og kort på udfordringerne og tegner et samlet billede af anvendelser og interesser i Syddjurs Kommune.

Oplæg til drøftelse af principper for fremtidig planlægning

Analysen indeholder forslag til principper for den fremtidige planlægning. Principperne kan fungere som bindeled mellem analysens viden, de lokale politiske drøftelser og de nationale forventninger til fremtidens arealforvaltning.

Analysen lægger således op til en politisk drøftelse af dilemmaer og mulige prioriteringer i den fremtidige planlægning.

Metode og datagrundlag

Analysen af Syddjurs Kommunes arealer udgør fase 2 i den proces, byrådet har igangsat for udarbejdelse af arealanalyse og prioriteringsværktøj. I fase 1 blev der udarbejdet en redegørelse for den eksisterende arealanvendelse med afsæt i Basemap05 data (Levin, 2025). Disse data er også anvendt i arealanalysens fase 2 som grundlag for at vurdere samspillet mellem arealanvendelse og arealintereser. Kortet på side 12-13 viser den eksisterende arealanvendelse.

Arealanalysen beskæftiger sig i fase 2 med arealanvendelser, arealinteresser og mulige principper for fremtidig planlægning i det åbne land.

Alle kort er udarbejdet på baggrund af standardiserede og offentligt tilgængelige data. Disse er suppleret med en gennemgang og vurdering af Syddjurs Kommunes strategier og planer, hvor der indgår større arealdisponeringer i det åbne land.

Arealanalaysen er udarbejdet af NIRAS A/S med tæt involvering af Syddjurs Kommunes medarbejdere fra de relevante fagområder gennem tværfaglige workshops.

Læsevejledning

Den første del af analysen indeholder en kortlægning og analyse af de eksisterende arealanvendelsers geografiske udbredelse samt de gevinster og udfordringer, der typisk ses i forholdet til andre arealinteresser og -anvendelser.

I analysens anden del er der en gennemgang af de arealinteresser, som vurderes at være af særlig betydning for Syddjurs Kommune. Analysen forklarer, hvad interessen omhandler og hvor i kommunen der er særlige konflikter eller synergier samt hvilke af kommunens krav, målsætninger og visioner, der har betydning for arealinteressen.

I den tredje del af arealanalysen er der forslag til principper for den fremtidige arealplanlægning, som kan hjælpe med at prioritere mellem de mange legitime hensyn og dilemmaer, som findes i det åbne land.

INTRODUKTION

Sammenfatning

Syddjurs Kommune er kendetegnet ved det karakteristiske istidslandskab, som både giver kommunen nogle stærke kvaliteter, men også væsentlige planlægningsmæssige dilemmaer.

Udgangspunktet

Syddjurs Kommune adskiller sig fra Danmark som helhed ved at have væsentlig mere skov, mindre landbrug og et stærkt kuperet terræn. Arealanalysen undersøger i fase 2, hvordan samspillet er mellem den kulturbetingede arealanvendelse og de geologiske strukturer, som har betydning for en række arealmæssige interesser.

Skov og tør natur udgør en vigtig del af kommunens identitet med større sammenhængende skovområder omkring og nord for Ebeltoft Vig samt markante lysåbne naturtyper i Mols Bjerge og på Helgenæs. Disse arealer bidrager væsentligt til biodiversitet, grundvandsbeskyttelse, CO_2-optag og rekreative oplevelser. Deres værdi afhænger af driftsformer, adgangsforhold og hensyn til landskabelige kvaliteter, såsom udsigter og oplevelsesværdi.

Den våde natur – herunder søer, vandløb, enge og moser – afspejler kommunens kuperede landskab og er udbredt i lavbunds- og dalområder. Disse arealer spiller en central rolle som levesteder for arter og som naturlige vandreservoirer, der kan bidrage til klimatilpasning. Samtidig er de under pres fra klimaforandringer, og det kuperede terræn er sårbart over for erosion, hvor f.eks. grus og sand fra veje og marker skyller væk, ligesom hensynet til sårbare naturtyper i nogle tilfælde kan begrænse den rekreative anvendelse.

Landbruget udgør den største arealanvendelse i kommunen og er en del af det lokale erhvervsgrundlag. Driften er overvejende intensiv og koncentreret i større sammenhængende arealer, mens ekstensiv drift forekommer mere spredt. Landbruget bidrager med produktion og økonomisk aktivitet, men påvirker samtidig miljøet gennem næringsstoffer og pesticider og kan give anledning til arealkonflikter, eksempelvis i forhold til natur, vandmiljø og rekreativ anvendelse. Omvendt rummer ekstensiv drift potentialer for at fremme biodiversitet og oplevelsesværdier.

På tværs af disse arealtyper tegner der sig et samlet billede af et landskab, hvor væsentlige samfundshensyn er tæt sammenvævede. Arealanvendelsen rummer derfor både betydelige synergier og indbyggede konflikter, hvilket understreger behovet for klare politiske prioriteringer i den fremtidige arealplanlægning.

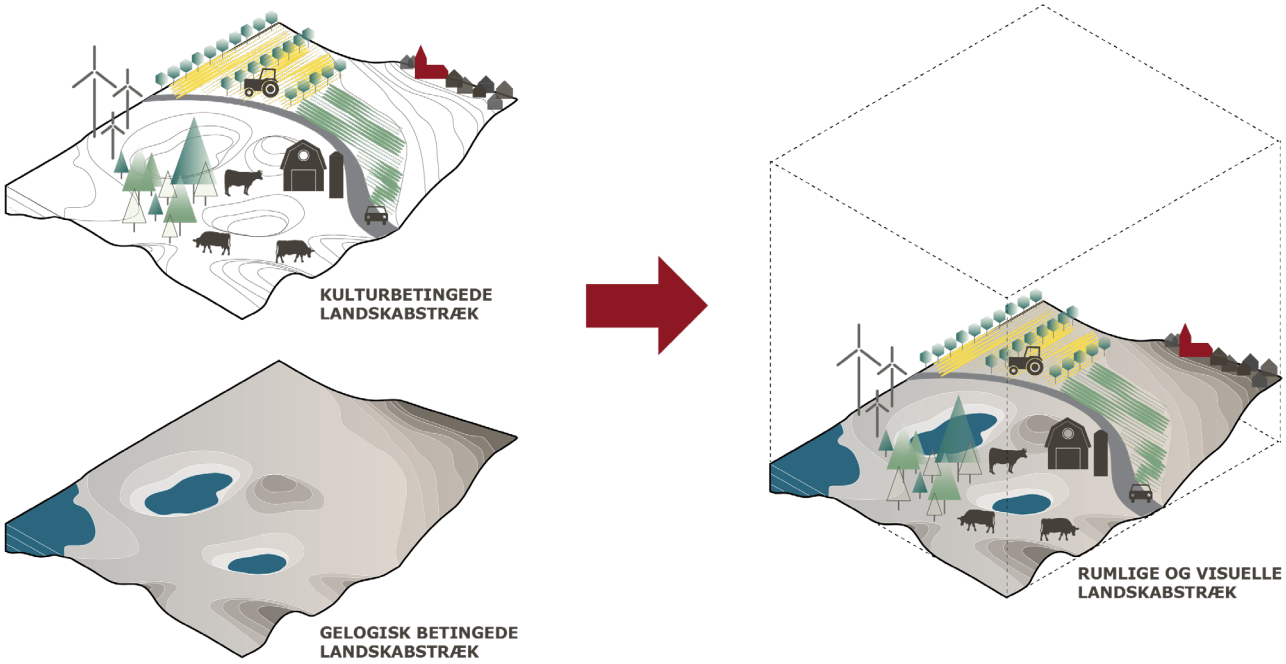
Udfordringernes kompleksitet

Udfordringerne for den fremtidige planlægning er komplekse og har rødder i både den kulturbetingede anvendelse og de geologiske forudsætninger. Lidt forsimplet kan udfordringerne ses fra tre forskellige perspektiver:

- **Den iboende udfordring:** Arealinteresser udspringer af landskabets oprindelse og dets kulturelle udnyttelse gennem tiden. De er ofte stedsspecifikke, da det kræver bestemte forhold at indfri målsætninger for bl.a. natur, klima og produktion. Mange arealer rummer flere og ofte konkurrerende hensyn.

- **Den tidsmæssige perspektiv:** Analysen er et øjebliksbillede i en dynamisk kontekst, hvor lovgivning, rammevilkår og interesser løbende ændrer sig, og hvor indsatser kræver langsigtede investeringer og omstilling af landskabet.

- **Det realiserbare perspektiv:** Ikke alle interesser kan imødekommes 100 %, men beror på kompromiser og det muliges kunst. I praksis afhænger realisering ofte af frivillighed, hvilket medfører spredte indsatser i et langsomt tempo. Derfor forudsætter arealplanlægning klare prioriteringer mellem legitime hensyn og en strategisk retning, der kan samle trådene i det store billede.

Illustrationen herover viser samspilet mellem den kulturbetingede arealanvendelse og de geologiske strukturer i undergrunden, som enten kan være i god overensstemmelse eller udgøre en konflikt.

Nyttige definitioner, når du læser rapporten:

Det åbne land
Alle arealer uden for by- og sommerhuszoner. Det vil sige landbrugsjord, skove, rekreative områder, kyst- og naturområder, mindre landsbyer og lignende.

Arealanvendelse
Den konkrete udnyttelse af et område til bestemte formål, f.eks. skov, landbrug, sø eller bebyggelse. Kan ses i landskabet, ofte som kulturbetingede landskabstræk.

Arealinteresser
De samfundshensyn eller funktioner, der påvirkes enten positivt eller negativt af arealanvendelsen i et bestemt område. Det kan f.eks. være natur og biodiversitet, drikkevand, fødevareproduktion eller klimatilpasning. Kan ikke altid ses med det blotte øje, da de ofte afhænger af de geologisk betingede landskabstræk.

Virkemidler
De konkrete tiltag, der kan bidrage til at ændre arealanvendelsen i et område for at fremme konkrete arealinteresser. Det kan f.eks. være skovrejsning, omlægning til urørt skov, udtagning af lavbundsjorde eller ekstensivering af landbrugsjord.

Strategiske dokumenter (indsamlet april 2026)
Arealanalysen inddrager Syddjurs Kommunes strategiske dokumenter, som er:

- Vedtaget politisk af udvalg eller Byrådet
- Har betydning for, hvordan kommunen administrerer det åbne land, herunder som krav, målsætninger eller visioner, der forudsætter, at kommunen bevarer, beskytter, udlægger eller reserverer arealer i det åbne land til bestemte formål (f.eks. natur, biodiversitet, kystbeskyttelse, rekreative formål mv.)
- Er gældende og styrende for kommunens arbejde.

Anbefalinger til fremtidig planlægning

Det komplekse samspil mellem fødevareproduktion, natur, klima og vand betyder, at Syddjurs Kommunes planlægningsgrundlag ikke i tilstrækkelig grad afspejler de faktiske forhold og fremtidige behov. Arealerne skal i højere grad kunne anvendes multifunktionelt, dvs. tilgodese flere anvendelser og interesser samtidig, men der er også behov for at prioritere mellem konkurrerende hensyn. Derfor er der behov for tydelige prioriteringsprincipper og et helhedsorienteret og dynamisk planlægningsværktøj, som kan understøtte omstillingen af arealer i de kommende år.

Analysen peger på fire tværgående konklusioner, som kan være centrale for Syddjurs Kommunes fremtidige planlægning. De beskrives i dette kapitel som opsummering på den samlede analyse.

1. Arealplanlægning for særlig værdifuld landbrugsjord

I kommuneplanen er der udpeget store arealer til "Særlig værdifuld landbrugsjord", og dette tema er senest revideret i 2008. Særlig værdifuld landbrugsjord er de arealer, som Syddjurs Kommune prioriterer til fremtidig arealbaseret fødevareproduktion og derfor som udgangspunkt vil beskytte mod byudvikling og andre arealkrævende formål. Udpegningen er ikke en juridisk binding, men et planlægningshensyn, som kommunen anvender i administrative beslutninger.

For at kunne imødekomme de mange krav, mål og visioner for det åbne land, er det nødvendigt at revidere "særlig værdifuld landbrugsjord" til arealer, der mere retvisende peger på god dyrkningsværdi og robusthed over for den intensive drift.

I arealanalysen er der anvendt data, som viser den økonomiske dyrkningsværdi af arealerne. Her fremgår det, at de økonomisk mest værdifulde arealer ligger i et bånd omkring Kalø Vig og ved det inddæmmede Kolind Sund.

Derudover peger analysen på arealer, der er sårbare over for intensiv landbrugsdrift. Det er arealer, hvor der er særlige drikkevandsinteresser og indvindingsområder, som er følsomme over for kvælstof og sprøjtemidler. En del af områderne er beskyttet af store skove og andre naturtyper, men der er stadig store arealer, der er udfordret af intensivt landbrug. Disse arealer ligger fortrinsvist i to store områder, henholdsvis omkring Nimtofte og en strækning fra Kolind over Tirstrup til Balle, samt flere mindre områder, som ligger mere kystnært.

Derudover ses det, at kvælstofretentionen i den vestlige del af kommunen og ved det inddæmmede Kolind Sund er lav, hvilket betyder, at der fra disse arealer er en høj udledning af kvælstof fra dyrkede arealer til vandmiljøet.

Lavbundsjorde, der indeholder meget kulstof, udleder ligeledes meget CO_2 ved intensiv dyrkning. Dette gælder ligeledes det inddæmmede areal ved Kolind Sund, mens flere områder inde i landet enten er omlagt til våd natur eller udpeget som potentielle lavbundsprojekter i omlægningsplanerne for de lokale grønne treparter, som kommunen deltager i.

Endelig er terrænhældninger en udfordring for dyrkede arealer, idet disse områder i varierende grad er udsat for erosion ved kraftigt nedbør.

Der er altså mange forhold at tage i betragtning, når det handler om at vurdere, hvor der er særlig værdifuld landbrugsjord – dels om arealet har en økonomisk god dyrkningsværdi, dels om arealet er sårbart over for den påvirkning, som intensiv dyrkning medfører.

2. Potentialer for bedre og mere sammenhængende naturområder
Syddjurs Kommune har gennemsnitligt mere skov og natur end landet som helhed. Det giver gode forudsætninger for at indfri målsætninger om mere natur og større sammenhængende naturområder, da de eksisterende skove og naturområder er et stærkt fundament for at videreudvikle store skov- og naturområder.

Arealanalysen fremhæver de områder i Syddjurs Kommune, der af Københavns Universitet vurderes at have det største potentiale for at skabe større sammenhængende naturområder. Disse områder strækker sig fra Mols Bjerge og skovene nord for Ebeltoft Vig tværs op gennem kommunen mod Fjeld Skov og videre ind i Norddjurs Kommune. Disse områder stemmer også overens med kommuneplanens retningslinjer for økologiske forbindelser og potentielle økologiske forbindelser.

Mere sammenhængende natur har ofte også god synergi til rekreative interesser og turisme, hvis der arbejdes med god tilgængelighed fra lokale byer og landsbyer og tilknytning til den i forvejen veludviklede rekreative infrastruktur. De strategisk-fysiske udviklingsplaner for turismen ved Kalø Vig og i Hjertet af Djursland vil kunne bidrage positivt til denne dagsorden.

I en samlet indsats for at styrke natur og biodiversitet er det også relevant at løfte værdien af den eksisterende natur. Der findes allerede flere indsatser på forskellige niveauer; dels på kommunens egne arealer, dels i regi af Naturstyrelsen, Nationalpark Mols Bjerge, private fonde og i planlægningen af den kommende naturnationalpark.

Generelt er der en tendens til, at private fonde opkøber store arealer med henblik på at skabe mere natur i Danmark. Dette er med til at accelerere den grønne arealomstilling, men øger samtidig behovet for, at kommunerne er fremsynede i arealplanlægningen for at sikre multifunktionelle løsninger og lokalt ejerskab.

3. Behov for integreret vand- og arealplanlægning
Syddjurs Kommune står over for stigende og komplekse oversvømmelsesrisici fra flere vandkilder, og der er behov for en helhedsorienteret indsats, hvor arealanvendelse, natur og tekniske løsninger tænkes sammen for at skabe et mere robust landskab til at håndtere fremtidens vand.

Dette gælder både i forbindelse med byvækst og i det åbne land. Med Vandvision 2050 har Syddjurs Kommune udpeget en politisk retning for vandhåndtering, som markerer et skifte fra klassisk forsyningstilgang til at se vandet som strategisk ressource. Denne tilgang vurderes at kunne udgøre en solid grundstamme om den fremtidige arealplanlægning, som kræver et helhedsorienteret blik på planlægningen i byerne såvel som i det åbne land.

Byvækst kræver store arealer til at håndtere vand, og flere lavtliggende sommerhusområder er udfordret af oversvømmelsesrisiko. I Ebeltoft prioriteres det at beskytte de lavtliggende områder af byen gennem tekniske løsninger, bl.a. et dige til kystsikring mod vandet. Vand bliver således et plads- og prioriteringskrav i den fremtidige planlægning. Det betyder, at byudvikling ikke længere alene handler om at finde plads til boliger og funktioner, men i lige så høj grad om at

reservere arealer til at håndtere vand – både i nye byområder og i håndteringen af eksisterende, klimafølsomme bebyggelser.

Særlige udfordringer med vandhåndtering er der også ved det inddæmmede landskab, Kolind Sund, som i dag er landbrugslandskab. Det inddæmmede landskab er økonomisk set værdifuld landbrugsjord og som kulturhistorisk landskab også særlig karakteristisk for den tids indvinding af land. Samtidig er der store udfordringer med CO_2-udledning fra den kulstofrige jord, kvælstof udledes til kysten, og der er væsentlig oversvømmelsesrisiko, som kun vil stige med fremtidens klimaforandringer. Det er derfor et område, der kræver politisk opmærksomhed.

4. Gør drikkevandsbeskyttelsen til en integreret del af arealomlægningen
Grundvand er en af Syddjurs Kommunes vigtigste naturressourcer og udgør grundlaget for den lokale drikkevandsforsyning. Samtidig viser analysen, at der flere steder er overlap mellem intensiv arealanvendelse og områder med særlige drikkevandsinteresser. Dette gælder især omkring Nimtofte og i strækningen fra Kolind over Tirstrup til Balle.

På nationalt niveau forventes beskyttelsen af de kommende sårbare grundvandsdannende områder (SGO) at få stor betydning for den fremtidige arealforvaltning. Regeringen har fremlagt forslag om et nationalt forbud mod pesticider, udbringning af spildevandsslam og forurenet jord i disse områder. Derudover arbejdes med en markant sænkning af grænseværdien for nitrat – alle store emner, der får væsentlig indflydelse på den kommende drikkevandsforsyning. Analysen af reguleringsmuligheder for drikkevandsbeskyttelse peger samtidig på et behov for en mere målrettet og arealbaseret indsats.

Drikkevandsbeskyttelse bør derfor ikke alene betragtes som en sektorindsats, men som et strategisk hensyn, der integreres i alle relevante arealomlægninger. Mange af de virkemidler, der anvendes til at understøtte natur, klima og vandmiljø, bidrager samtidig til beskyttelsen af grundvandet. Det gælder f.eks. skovrejsning, ekstensivering af landbrugsarealer, naturgenopretning og visse vådområdeprojekter. Der ligger derfor et betydeligt potentiale i at lade drikkevandsinteressen være et gennemgående prioriteringshensyn, når kommunen arbejder med arealomlægninger og multifunktionelle projekter.

Drikkevandsbeskyttelse kan dermed fungere som en fælles strategisk retning i arealplanlægningen og understøtte målsætningen om rent drikkevand som en langsigtet fælles ressource. Samtidig kan hensynet bidrage til at skabe synergi mellem forskellige arealformål og sikre, at andre centrale interesser inden for natur, klima og landbrug og vandmiljø tilgodeses.

Den grønne trepart som omdrejningspunkt
De principvedtagne omlægningsplaner for de lokale grønne treparter, som Syddjurs Kommune er en del af, viser et rigtig godt afsæt for at løse udfordringer med lavbundsområder og naturforbedring gennem ekstensiveringsaftaler. Omlægningsplanen har god sammenhæng til både landbrugsarealernes dyrkningsværdi og potentialerne for fremtidig natur.

Den grønne trepart forventes også i fremtiden at udgøre et omdrejningspunkt for aftaler mellem kommune, landbrug og naturorganisationer. Generelt må det forventes, at der på nationalt plan vil komme mere fokus på omstillingsmuligheder i landbruget, herunder f.eks. økologiske, ekstensive eller andre former for landbrug, som er mere skånsomme over for miljø og klima.

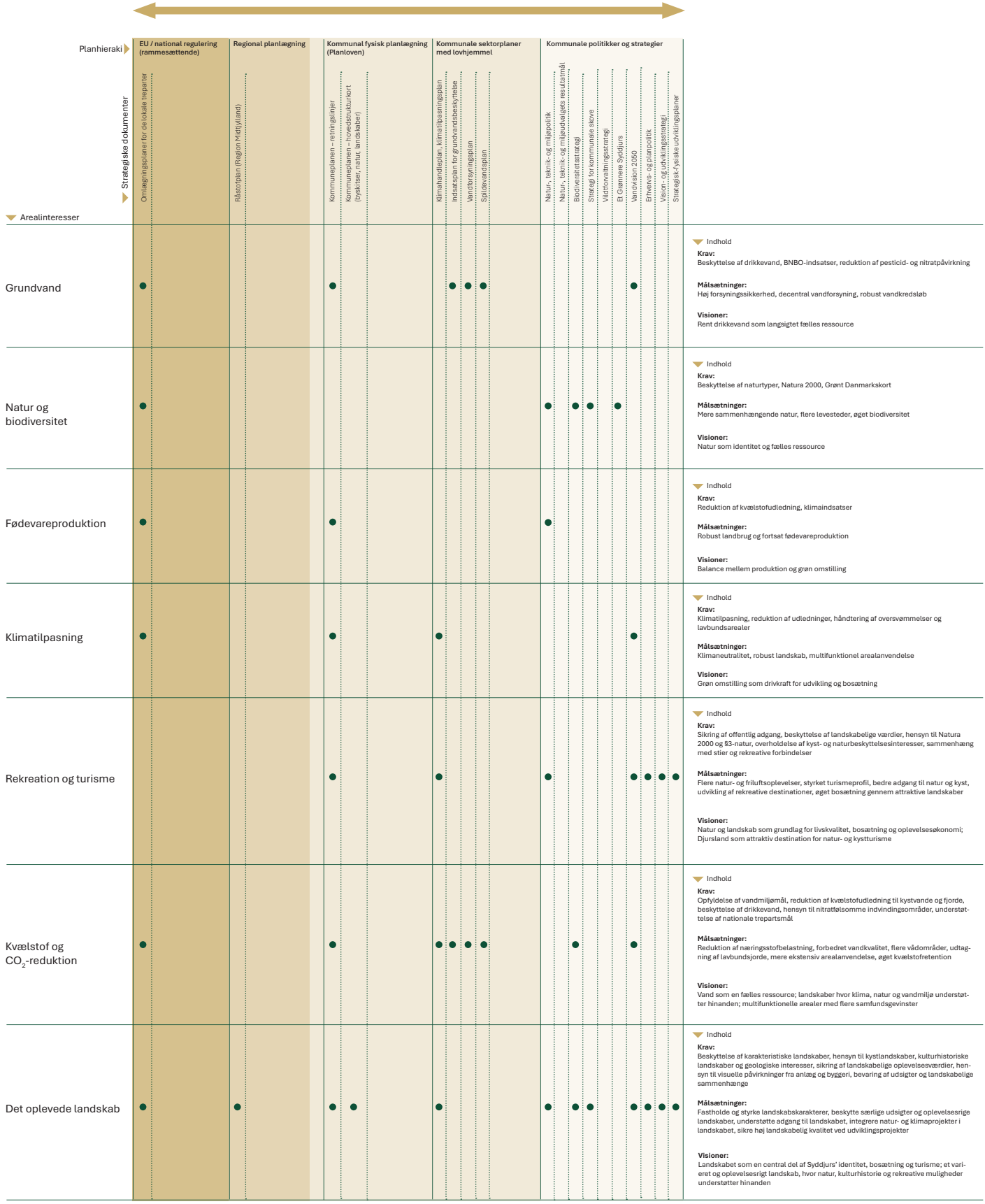
Eksisterende strategiske dokumenter

Oversigten på side 11, som også er vedlagt i stort format, viser en systematisk gennemgang af Syddjurs Kommunes strategiske planer og dokumenter, som relaterer sig til planlægningen i det åbne land.

I arealanalysens anden del findes en oversigt for hver arealinteresse, der opsummerer, hvordan Syddjurs Kommune arbejder med emnet i form af krav, mål og visioner, samt hvilke dokumenter, der er centrale for planlægningen.

Analysen viser, at der generelt er vedtaget en række strategier og planer med visioner og målsætninger for arealdisponering i det åbne land. Planerne viser

Oversigt over strategiske planer og dokumenter

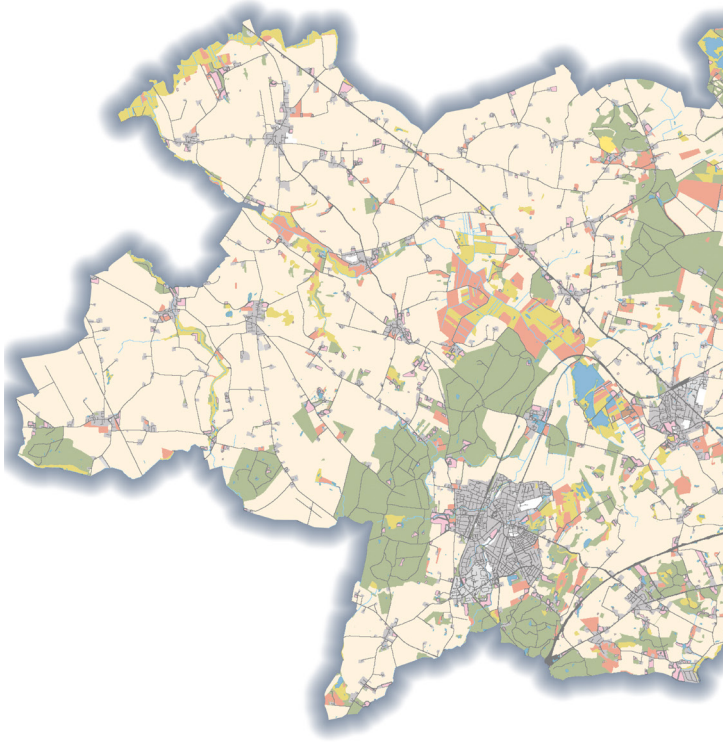
en kommune, der er optaget af at levere stærke indsatser på mange fronter. Målene er ikke direkte modstridende, men der vil være behov for at prioritere, hvilke der kan opfyldes hvor og i hvor høj grad. Samtidig ses det, at mange dokumenter er strategiske og ikke forankret i kommuneplanen, hvor de kan få større vægt og lovhjemmel.

Forslag til planlægningsprincipper

På baggrund af analysen af arealinteresser, er der udarbejdet et forslag til planlægningsprincipper, som kan svare på de førnævnte hovedudfordringer. Principperne afspejler både landskabets faktiske forudsætninger og de politiske mål, der allerede er formuleret for det åbne land.

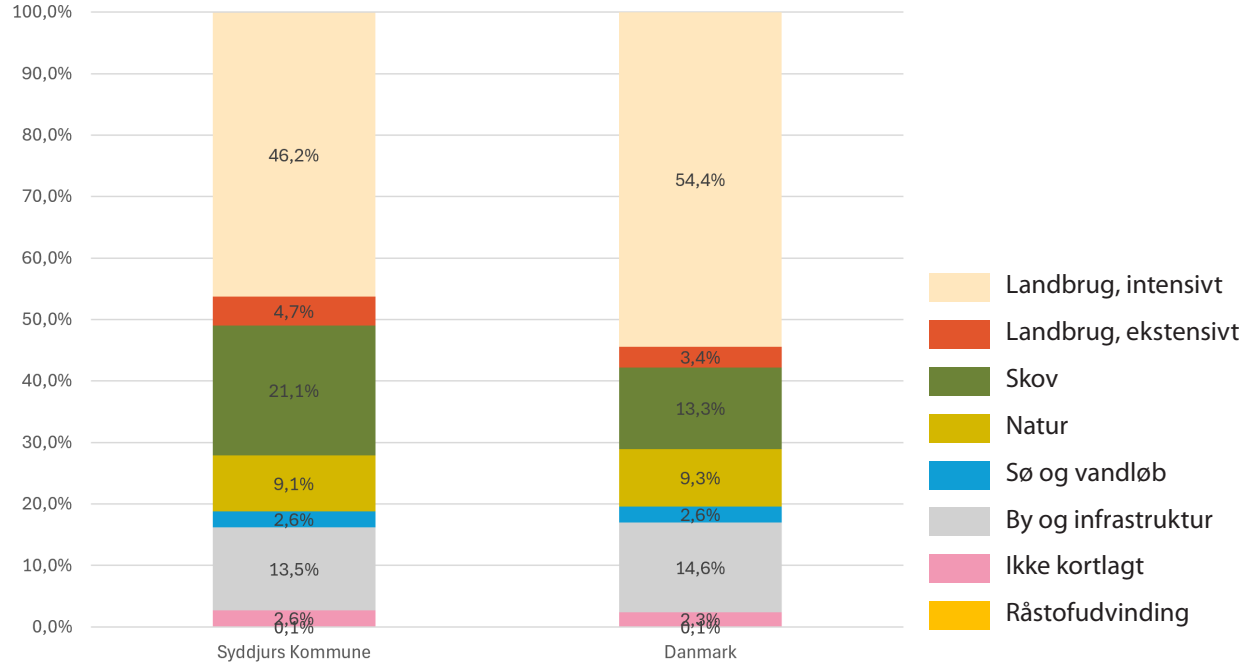
Den videre proces

Næste skridt i processen er, at Byrådet tager stilling til den politiske retning for arealanvendelsen. Her kan forslaget til det "princippprogram", som fremgår af analysens del 3, være udgangspunkt for drøftelser om, hvordan der skal planlægges for den fremtidige arealanvendelse. Det anbefales at omsætte disse drøftelser til et fremtidigt strukturkort, som kan ligge til grund for fremtidige beslutninger og prioriteringer om arealanvendelsen i Syddjurs Kommune.

Kortet viser eksisterende arealanvendelser i Syddjurs Kommune

Basemap05 data, Levin 2025.

0
5
10 km

PROJEKTER I OMLÆGNINGSPLANEN

De lokale grønne treparter

De lokale grønne treparter har ansvaret for at indfri en række nationale målsætninger, og en af de vigtigste opgaver er at udarbejde en lokal omlægningsplan, som dækker kvælstofindsatsbehovet lokalt.

Omlægningsplanerne indeholder en række omlægningsprojekter, som kan ses i den nationale portal, MARS. Planerne skal bl.a. adressere udtagning af lavbundsjorde (CO_2-reduktion), reduktion af kvælstof til vandmiljøet og omlægning af landbrugsarealer til natur og skov.

De lokale treparter fungerer som en samarbejdsplatform mellem kommuner, landbrugets lokale interesseorganisationer, de lokale naturorganisationer og staten.

Kortet på side 15 viser projekter i Syddjurs Kommune, der er en del af omlægningsplanerne for Lokal Grøn Trepart Djursland, Lokal Grøn Trepart Randers Fjord og Lokal Grøn Trepart Aarhus Bugt. Omlægningsplanerne blev principvedtaget af Byrådet i efteråret 2025 og udvikler sig løbende i takt med at projekter realiseres, falder fra mm.

Lavbundsprojekter

De største omlægningsprojekter i Syddjurs Kommune er lavbundsprojekter, hvor eksisterende landbrugsområder tages ud af drift, og jorden tilbageføres til eng, mose eller vådområde. Lavbundsprojekter er et vigtigt redskab til at reducere CO_2, forbedre vandmiljøet og skabe mere natur.

Der er indmeldt tre store lavbundsprojekter ved henholdsvis Korup Å, Skod Å og ved Hyllested.

Skovrejsning

Skovrejsning er en vigtig målsætning i den grønne trepart. Skovrejsning er et effektivt virkemiddel til at beskytte grundvandet, forbedre biodiversiteten og på længere sigt binde CO_2. Samtidig udgør skove også oplagte muligheder for rekreative områder. Der er efter principvedtagelsen indmeldt et privat skovrejsningsprojekt, som ligger i sammenhæng med lavbundsprojektet ved Korup Å.

Ekstensivering

Flere steder spredt rundt i kommunen har landbrugere ansøgt om ekstensiveringsaftaler, hvor tidligere intensive landbrugsarealer omlægges til ekstensiv drift med f.eks. økologiske dyrkningsmetoder, græsning eller permanent henlægning til natur.

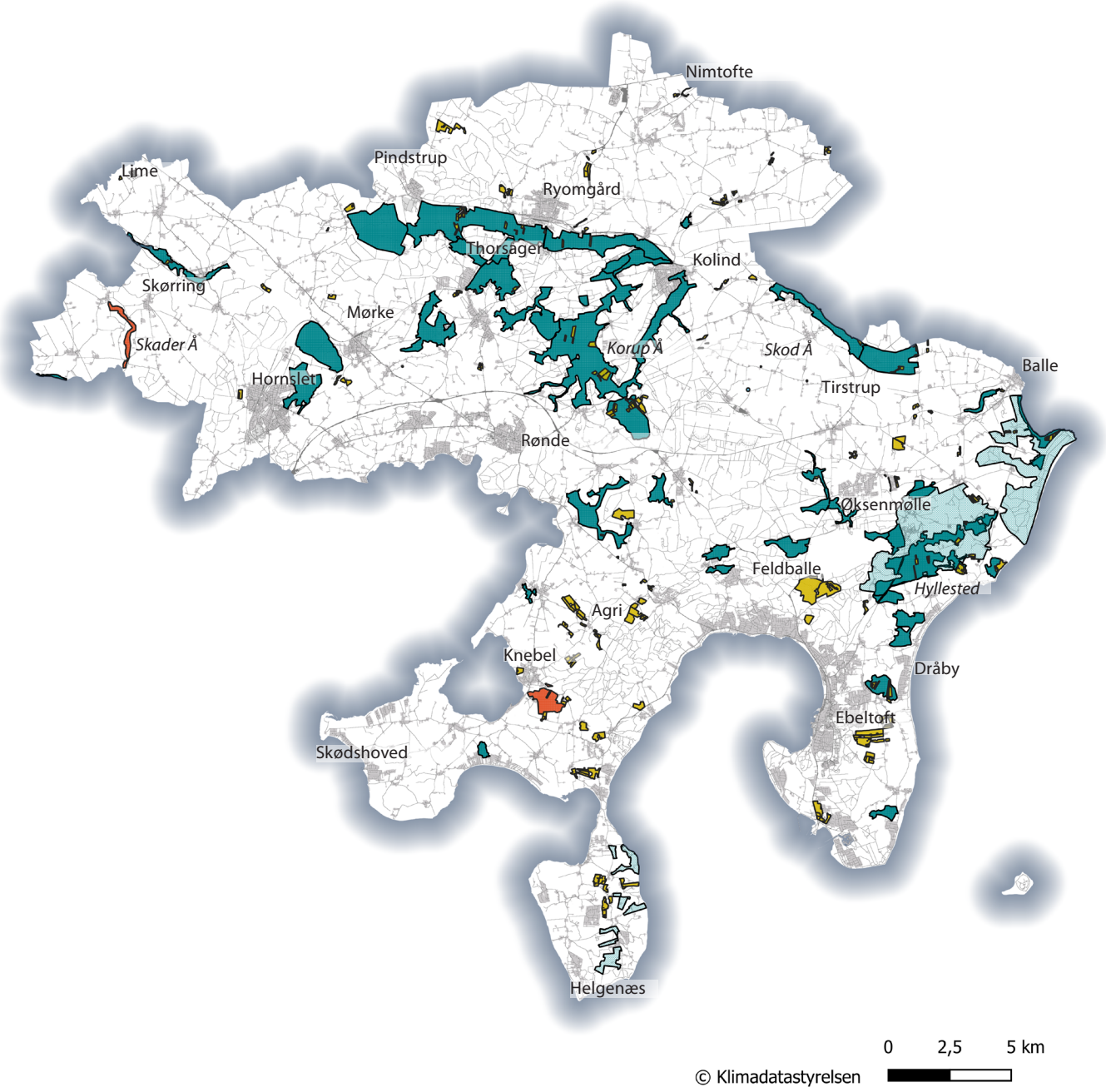
Ekstensiveringsaftaler drives ikke direkte af de lokale treparter, men bidrager til at reducere udledning af kvælstof og sprøjtemidler til vandmiløet, og samtidig øges biodiversiteten.

Kvælstofvådområder

Et kvælstofvådområde er et naturbaseret virkemiddel, hvor landbrugsarealer omlægges til våde områder, der reducerer udledningen af kvælstof til vandmiljøet. I den principvedtagne omlægningsplan er der pt. indmeldt to kvælstofvådområde ved henholdsvis Knebel og Skader Å, i den vestlige del af kommunen.

Minivådområder

Et minivådområde er et lille, konstrueret vådområde, der etableres ved dræn fra landbrugsarealer for at reducere udledningen af kvælstof til vandmiljøet. Der er indmeldt nogle få mini-vådområder ved eksisterende landbrug.

Omlægningsplan fra principvedtagelsen, 2025

- Lavbundsprojekt
- Minivådområde
- Kvælstofvådområde
- Naturpotentiale
- Permanent ekstensivering

Bemærk:
Oversigtskortet fra principvedtagelsen er et øjebliksbillede, idet omlægningsplanen er dynamisk og hele tiden udvikler sig i takt med realisering og opdatering med nye projekter.

Del 1: Arealanvendelser

Arealanvendelsen er den konkrete udnyttelse af et område til bestemte formål, f.eks. skov, landbrug, sø eller bebyggelse. Arealanvendelsen kan ses i landskabet.

I Syddjurs Kommune er det åbne land særlig præget af disse arealanvendelser:

- *Skov og tør natur*
- *Sø, vandløb og våde naturtyper*
- *Landbrug*

AREALANVENDELSE

Skov og tør natur

AREALANVENDELSE

Skov og tør natur

Udbredelse

Syddjurs Kommune er kendetegnet ved store skovområder, og kommunens andel af skov er højere end gennemsnittet på landsplan.

De største og mest sammenhængende skovområder i Syddjurs Kommune findes især omkring Ebeltoft Vig og i et bælte nord på mod Fjeld Skov, hvor skovområderne efterhånden bliver mere spredte.

Skovene spænder fra gamle skove til nyere plantager, og mange steder ses blandingsskove, hvor både løv- og nåletræer indgår.

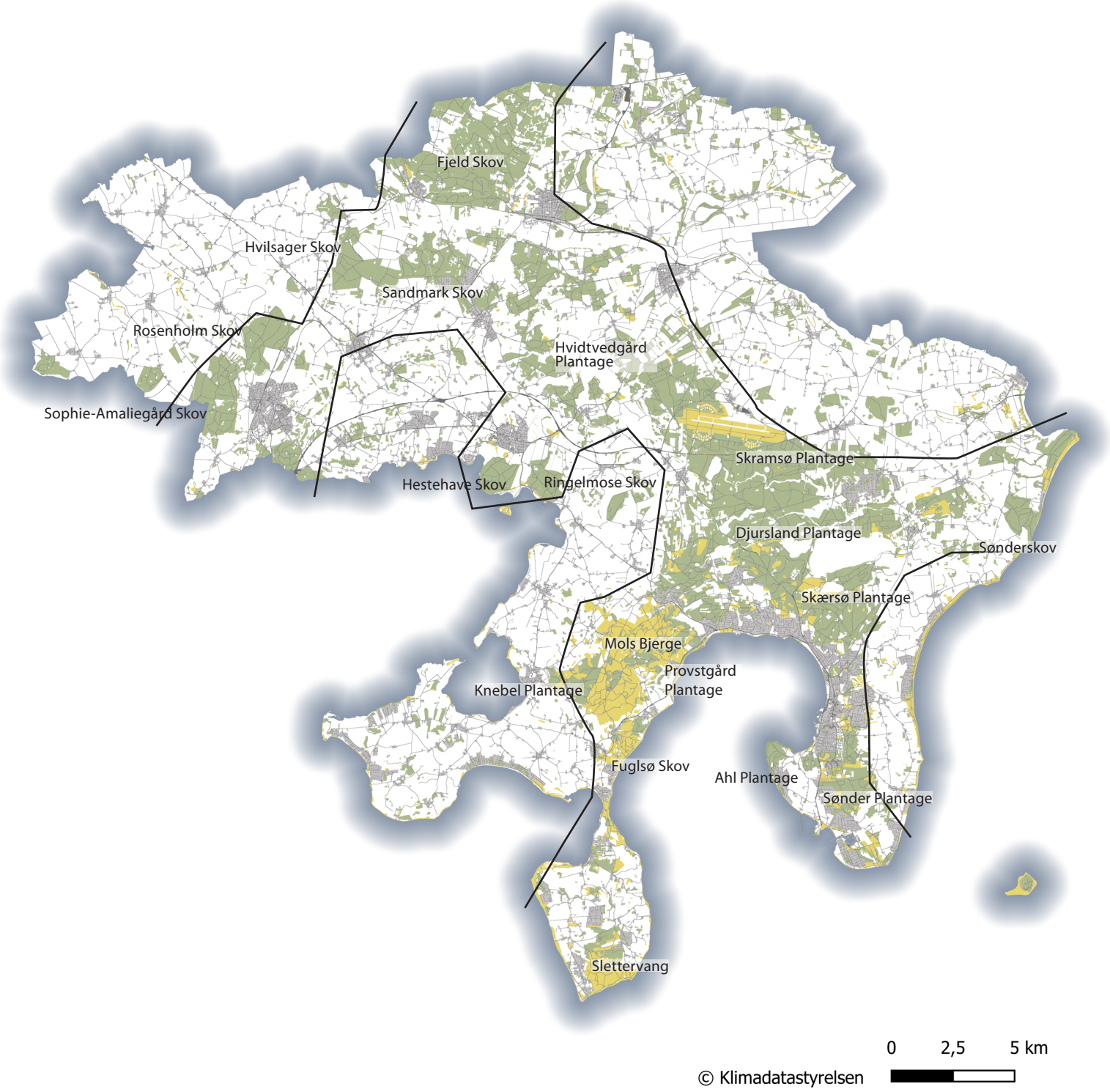
I den sydlige del af kommunen findes også lysåbne overdrev, der som tørre naturområder er rig på biodiversitet, ikke mindst de store sammenhængende områder i Mols Bjerge og på Helgenæs.

Typiske gevinster ved skov og tør natur

- Grundvandet beskyttes effektivt af skovens naturlige filter, da træer og jordlag hjælper med at rense regnvand og forhindre forurening.
- Træer optager CO_2 gennem fotosyntese, hvilket bidrager til at reducere drivhuseffekten og forbedre luftkvaliteten.
- Høj biodiversitet findes ofte i lysåbne naturtyper og skovområder med varieret vegetation, hvor mange plante- og dyrearter trives i det beskyttede miljø.
- Den rekreative værdi af skove er stor på grund af mulighederne for friluftsliv, aktiviteter og afslapning i naturen.

Typiske udfordringer ved skov og tør natur

- Skove og lysåbne overdrevs værdi for biodiversitet afhænger af drift og naturpleje.
- Skove og lysåbne overdrevs værdi for friluftsliv og rekreative aktiviteter afhænger af ejerforhold og regler for færdsel.
- Ny skov kan forringe udsigter i områder, der ellers er præget af særlige udsigtsmuligheder, f.eks. nær kysten.
- Skovenes optag af CO_2 falder med tiden, og det er derfor nødvendigt at plante ny skov for at have et kontinuerligt optag af CO_2.

Arealanvendelse: Skov og tør natur

Arealanvendelse, Basemap05 (Levin, 2025)

- Bebyggelse
- Vej / jernbane
- Skov
- Natur, tør

—— Den sorte streg indikerer en indramning af de største og mest sammenhængende skov- og naturområder

AREALANVENDELSE

Sø, vandløb og våd natur

AREALANVENDELSE

Sø, vandløb og våd natur

Udbredelse

Landskabets oprindelse som istidslandskab afspejles bl.a. ved det meget kuperede terræn, hvor søer, vandløb og vådområder findes spredt i hele kommunen, men især i lavtliggende områder nær kysten, og i dalstrøg, hvor vandet typisk samler sig.

Den våde natur kan typisk opleves som eng, strandeng og mose, hvor der både er et rigt dyreliv, gode levevilkår for en række arter og basis for høj biodiversitet.

Andre steder forekommer vandløb som kunstige dræn eller kanaler, som afvander områder, der i dag anvendes til landbrug.

Typiske gevinster ved sø, vandløb og våd natur

- Den våde natur udgør vigtige levesteder for mange arter og bidrager til høj biodiversitet.
- Vådområder er naturlige vandreservoirer og hjælper med at regulere vandstanden og forebygge oversvømmelser.
- Sø, vandløb og vådområder er rig på naturoplevelser og udgør en høj rekreativ værdi.

Typiske udfordringer ved sø, vandløb og våd natur

- Klimaforandringer medfører hyppigere oversvømmelser og tørkeperioder, som påvirker balancen i økosystemerne.
- Ynglesteder og sårbar natur begrænser i nogle tilfælde friluftslivet og de rekreative muligheder i disse områder.
- Beskyttelsen af den våde natur er restriktiv og defineret af bl.a. EU-vandrammedirektivet og habitatdirektivet.

Arealanvendelse: Sø, vandløb og våd natur

Arealanvendelse, Basemap 05 (Levin, 2025)

- Bebyggelse
- Vej / jernbane
- Natur, våd
- Sø
- Vandløb

AREALANVENDELSE

Landbrug

AREALANVENDELSE

Landbrug

Udbredelse

Landbruget udgør den største andel af arealanvendelsen i Syddjurs Kommune, men mindre end gennemsnittet på landsplan.

Der er stor forskel på, hvordan landbruget påvirker det omgivende miljø alt efter om arealet dyrkes intensivt eller ekstensivt. Landbruget i Syddjurs Kommune er i overvejende grad intensivt, med undtagelse af nogle spredte arealer, der bl.a. afgræsses med kvæg og heste.

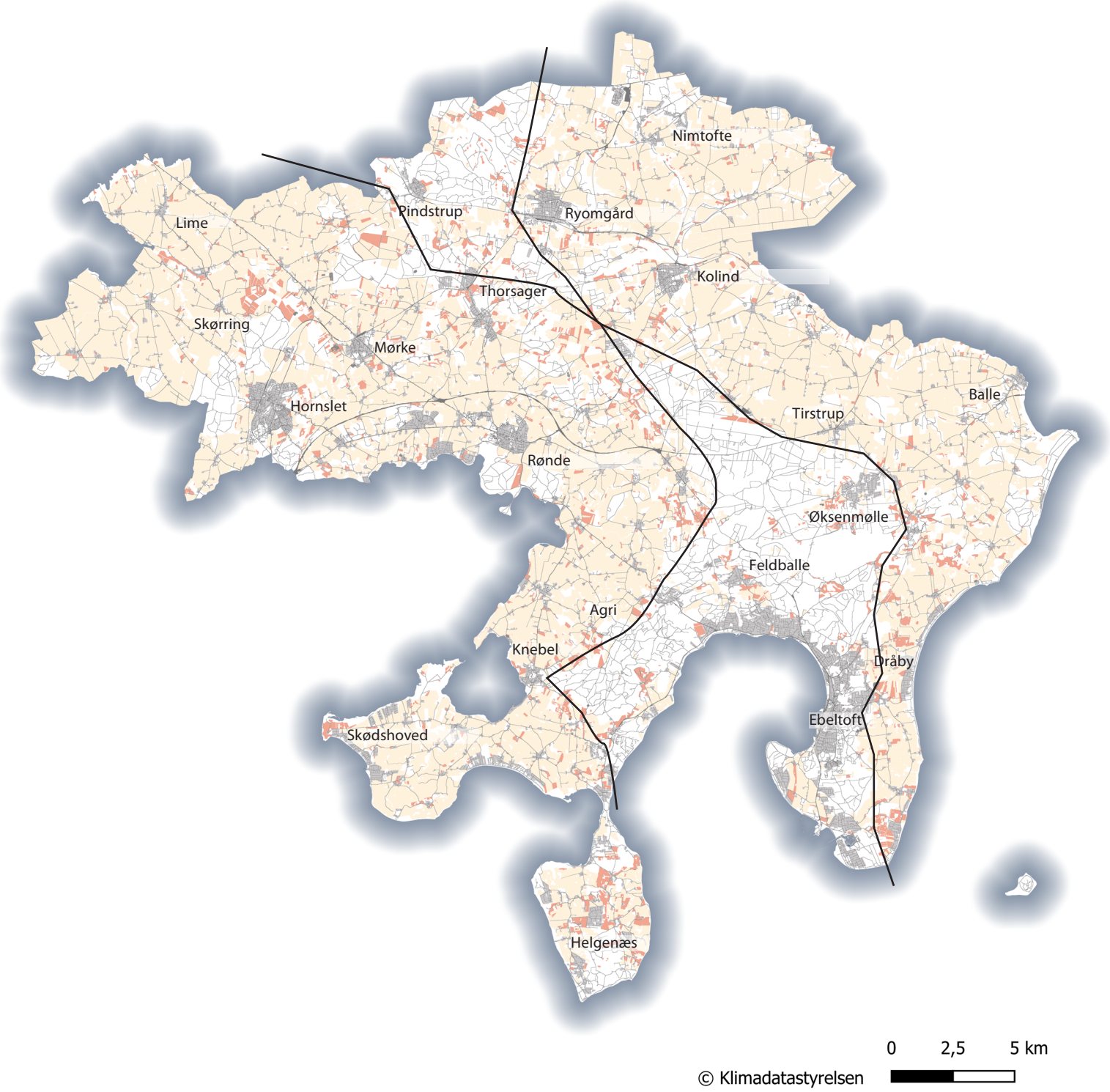
Landbruget fylder en stor del af kommunens areal og er koncentreret i den vestlige og østlige del af kommunen.

Typiske gevinster ved landbrug

- Landbrugsarealer anvendes til fødevareproduktion og bidrager med et økonomisk udbytte til erhvervet.
- Ekstensivt landbrug bidrager til mere varieret natur og levesteder for planter og dyr.
- Korn og gule rapsmarker har for nogle en rekreativ værdi, når de lyser op i landskabet.
- Ekstensivt landbrug har også en rekreativ værdi, da landskabet er åbent og kan være tilgængeligt via hegnslåger.

Typiske udfordringer ved landbrug

- Ved intensiv landbrugsdrift anvendes gødning og plantebeskyttelse, der gennem udvaskning påvirker vand- og havmiljø negativt.
- Lugtgener fra husdyrhold og udbringning af gylle kan påvirke livskvaliteten for beboere i nærliggende områder og give anledning til naboklager.
- Ekstensivt landbrug har typisk et mindre økonomisk udbytte end intensivt landbrug.
- Ekstensivt landbrug med adgang for friluftslivet kan være konfliktfyldt, når mennesker og store græssere skal færdes på samme areal.

Arealanvendelse: Landbrug

Arealanvendelse, Basemap 05 (Levin, 2025)

- Bebyggelse
- Vej / jernbane
- Landbrug, intensivt
- Landbrug, ekstensivt

— Den sorte streg indikerer en afgrænsning af de største og mest sammenhængende landbrugs-områder mod hhv. øst og vest.

Del 2: Arealinteresser

Arealinteresser er de samfundshensyn eller funktioner, der påvirkes enten positivt eller negativt af arealanvendelsen i et bestemt område. De kan ikke altid ses med det blotte øje, da de ofte afhænger af det geologiske grundlag.

I Syddjurs Kommune peger administrationen på, at det særligt er disse interesser, der påvirker arealplanlægningen:

- *Det oplevede landskab*
- *Grundvand og drikkevand*
- *Natur og biodiversitet*
- *Fødevareproduktion*
- *Klimatilpasning*
- *Kvælstof- og CO_2- reduktion*
- *Rekreation og turisme*

AREALINTERESSE

Det oplevede landskab

Hvorfor er landskabet vigtigt?

"Det oplevede landskab" er den helhed, vi ser og mærker, når vi kigger på vores omgivelser. Det opstår i sammenspillet mellem de geologiske forudsætninger og menneskets aftryk gennem tiden.

- Geologien (naturens fundament): Det naturgivne grundlag, som istiden og naturens kræfter har skabt – for eksempel bakker, dale, kyster og jordbundsforhold.
- Kulturen (menneskets aftryk): Den måde, vi mennesker har brugt, formet og bebygget jorden på gennem historien – for eksempel i form af landbrug, veje, diger og byer.

Det oplevede landskab er i Syddjurs Kommune kendetegnet ved det stærkt kuperede terræn, de store skovklædte områder, lange kyststrækninger og hovedgårdslandskaber.

Når landskaberne er under forandring påvirker det ikke kun de tekniske og miljømæssige skift, men også den lokale identitet og selvforståelse.

Landskabet er derfor også en arealinteresse, som kan skabe konflikter på et dybere plan, når forandringer påvirker den lokale identitet.

Hvor er der særlige interesser?

Syddjurs Kommune har fået udarbejdet en landskabsanalyse, der inddeler kommunen i 22 karakterområder. Et karakterområde har sin egen identitet, som bygger på samspillet mellem det geologiske fundament og den kulturelle anvendelse.

Inden for de 22 karakterområder, er nogle mindre områder udpeget som særlig oplevelsesrige, og de er optaget i kommuneplanen som "Bevaringsværdige landskaber". De bevaringsværdige landskaber ses på kortet på næste side.

Hvad betyder det for arealanvendelsen i praksis?

Når der er pres på arealerne, vil der være behov for i nogle tilfælde at prioritere anvendelsen ud fra de geologiske forudsætninger frem for den kulturelle anvendelse for at løse de udfordringer, der er direkte knyttet til de geologiske forhold. Dette gælder bl.a. for drikkevandsinteresser, klimatilpasning og lavbundsområder.

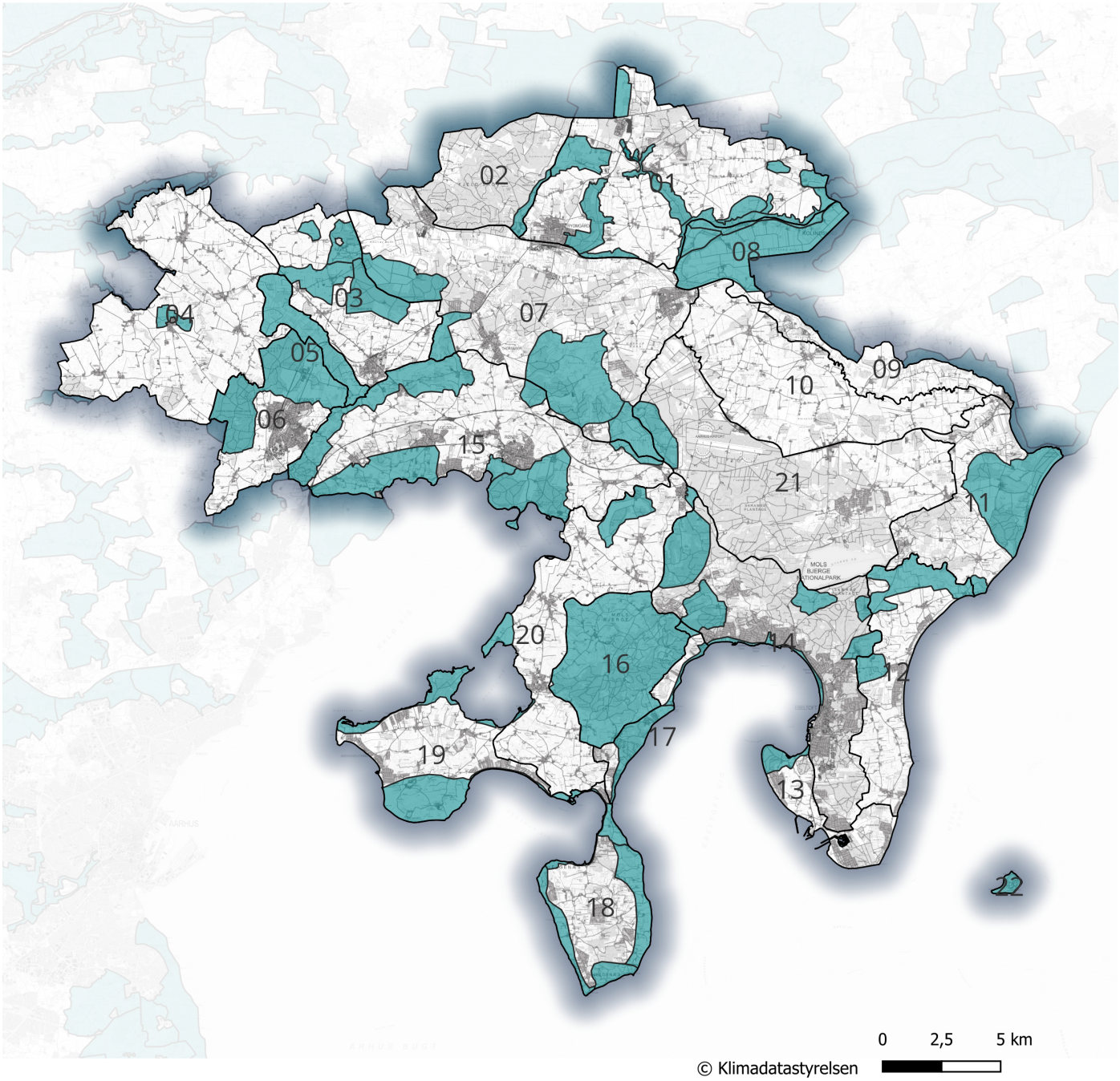
Der er derfor behov for lokale og politiske prioriteringer af løsninger, som balancerer hensynet til de karaktergivende landskaber og behovet for forandringer.

Hvordan ser det ud i Syddjurs Kommune?

Syddjurs Kommune er beliggende i et unikt istidslandskab, som i høj grad har været og stadig er identitetsskabende for borgere såvel som besøgende, der kommer for at opleve de enestående landskaber. Landskabet er varieret og kontrastfyldt og fungerer både som produktions-, bosætnings- og oplevelseslandskab.

For nogle er der en særlig identitet i landbrugskulturen, som har en lang tradition og historisk kontinuitet af menneskers forvaltning og dyrkning af jorden. De mange og store plantager vidner ligeledes om en lang tradition for skovdrift og jagt. Andre oplever de store skove, det markante istidslandskab og kyststrækninger som det særlig attraktive for deres område, hvor ro og rekreative oplevelser har særlig betydning i hverdagen.

Nationalpark Mols Bjerge er desuden udpeget netop med henblik på at formidle det særlige istidslandskab samt beskytte og styrke områdets natur, geologi og kulturhistorie, hvilket vidner om, at landskabet også spiller en afgørende rolle som ramme for oplevelser og turisme.

Landskabsområder

Bevaringsværdige landskaber, vedtaget

Landskabsområder

13 Ahl Hage og Øer
12 Boeslum kystlandskab
14 Ebeltoft by- og skovlandskab
02 Fjeld Skov skovlandskab
17 Fuglsø Vig kystlandskab
18 Helgenæs
22 Hjelm
06 Hornslet by- og skovlandskab
03 Hvilsager højderyg
20 Knebel landbrugslandskab
10 Kolind morænelandskab
08 Kolindsund
04 Lime-Søby landbrugslandskab
16 Mols Bjerge
01 Nimtofte landbrugs- og dallandskab
07 Pindstrup Mosaiklandskab
11 Rugård Hovedgårdslandskab
15 Rønde by- og kystlandskab
09 Skodå dallandskab
19 Skødshoved
05 Skørring Å englandskab
21 Tirstrup Hedeslette

Regulering og handlemuligheder

Det er den europæiske landskabskonvention, der sætter de overordnede rammer for forvaltningen af landskaber. Her fastlægges det, at landskabet er formet af samspillet mellem natur og menneselig aktivitet og ses som en central ressource for natur, kultur, identitet og livskvalitet.

På det lokale niveau beskyttes landskabet gennem kommuneplanen med udpegning af bevaringsværdige landskaber, der har til formål at beskytte de mest værdifulde og sårbare landskaber, mens større sammenhængende landskaber skal sikre helheder og undgå fragmentering

Bevaringsværdige landskaber

I Syddjurs Kommune er der udpeget bevaringsværdige landskaber, som det fremgår af kortet på side 33. Inden for disse områder skal planlægning ske med stor tilbageholdenhed, så landskabets kvaliteter bevares og ikke forringes.

Nogle af de bevaringsværdige landskaber er i konflikt med behovet for at imødekomme mål om at beskytte drikkevand, reducere CO_2 og håndtere klimaproblematikker. Det gælder f.eks. lavbundsjorde og inddæmmede landbrugsarealer, som grundet deres geologiske strukturer er de bedst egnede til at løse de nævnte udfodringer.

Ofte vil ændringer i landskabet f.eks. i form af ekstensiveringsaftaler eller vådområdeprojekter dog kunne bidrage til at styrke landskabets oprindelige karakter, idet det føres tilbage mod dets naturlige tilstand. Dette kræver en bevidst politisk prioritering, hvor landskabet ses som en fælles ressource, der er vigtig for både natur, kultur, bosætning og livskvalitet.

Større sammenhængende landskaber

Udpegningen af større sammenhængende landskaber retter sig mod landskaber, hvor der er en særlig værdi i sammenhængen på tværs af større arealer – både visuelt, økologisk og funktionelt. Dette gælder bl.a. kommunens kystlandskaber, ådale, morænelandskaber og større skov- og naturområder, hvor oplevelsen af skala, ro og uforstyrrethed er central.

Udpegningen har til formål at sikre de større sammenhængende strukturer i landskabet og kan f.eks. være i konflikt med nye boliger i det åbne land eller spredt byggeri i landzonen, større tekniske anlæg, råstofindvinding eller ny infrastruktur.

Kystnærhedszonen

Syddjurs Kommune har lange kyststrækninger, og derfor er kystnærhedszonen også en vigtig faktor. Kystnærhedszonen skal sikre, at kysterne fortsat fremstår som sammenhængende, åbne og landskabeligt værdifulde områder. Der gælder derfor særlige planlægningsmæssige hensyn i de områder, der er max 3 km fra kysten.

Sådan arbejder Syddjurs Kommune med landskab

Gennemgangen af kommunens strategiske dokumenter og planer for arealinteressen er opsummeret i dette overblik.

Krav, mål og visioner

Lovgivningsmæssige krav
Beskyttelse af karakteristiske landskaber, kystlandskaber, kulturhistoriske landskaber og geologiske interesser.

Syddjurs Kommunes målsætninger
Fastholde og styrke landskabskarakterer, beskytte særlige udsigter og oplevelsesrige landskaber, integrere natur- og klimaprojekter i landskabet og sikre høj landskabelig kvalitet i udviklingsprojekter.

Syddjurs Kommunes visioner
Landskabet er en central del af Syddjurs' identitet, bosætning og turisme. Et variereret og oplevelsesrigt landskab, hvor natur, kulturhistorie og rekreative muligheder understøtter hinanden.

Centrale planer

Kommuneplanens retningslinjer
Fastlægger retningslinjer for landskabelige hensyn, herunder værdifulde landskaber, kystnærhed og oplevelsesrige landskaber.

Kommuneplanens hovedstruktur
Landskabet er bærende for kommunens hovedstruktur. Kortet opdeler kommunen i landskabstyper og er definerende for, hvordan byudvikling og anlæg skal tilpasses landskabets karakter.

Råstofplan (Region Midtjylland)
Landskabet behandles som afværgehensyn og i form af efterbehandlingskrav.

Strategisk-fysisk udviklingsplan, Hjertet af Djursland
Planen tager udgangspunkt i Djurslands åbne landskaber, skove og kulturhistoriske spor som bærende identitet og oplevelsesressource.

AREALINTERESSE

Grundvand

Hvorfor er grundvandet vigtigt?
Grundvand er vores vigtigste kilde til drikkevand. Det vand, der indvindes til drikkevand, er dannet langsomt gennem mange år – ofte årtier. Hvis grundvandet forurenes, tager det lang tid og mange ressourcer at genoprette. Derfor er beskyttelse af grundvand en langsigtet samfundsopgave, og arealanvendelsen over jorden spiller en afgørende rolle.

Når vi taler om grundvand som en arealinteresse, betyder det:

- At den måde, vi bruger arealerne på, kan påvirke kvaliteten af grundvandet nedenunder
- At nogle typer arealanvendelse øger risikoen for forurening, mens andre beskytter drikkevandet
- At grundvand derfor skal indgå som et hensyn i planlægning og prioritering af arealer, på linje med f.eks. natur, landbrug og byudvikling

Grundvand er ikke noget, man kan se i landskabet, men konsekvenserne af forurening kan være meget konkrete for borgernes vandforsyning og omkostningstungt at genoprette.

Hvor er der særlige interesser?
Drikkevandsinteressen afgrænses gennem udpegninger, som viser, hvor jorden er særlig vigtig for drikkevand. De mest centrale er:

- Områder med særlige drikkevandsinteresser (OSD)
- Indvindingsoplande (de områder, hvor regnvand ender som drikkevand i boringer).
- Boringsnære beskyttelsesområder (BNBO) – områder tæt på boringer, hvor forureningsrisikoen er størst.
- Sårbare eller følsomme indvindingsområder, hvor forurening fra sprøjtemidler og nitrat let kan sive ned i grundvandet.

Disse udpegninger bruges til at vurdere, hvor grundvandet er mest sårbart, og hvor der derfor er behov for særlige hensyn i planlægningen for andre anvendelser.

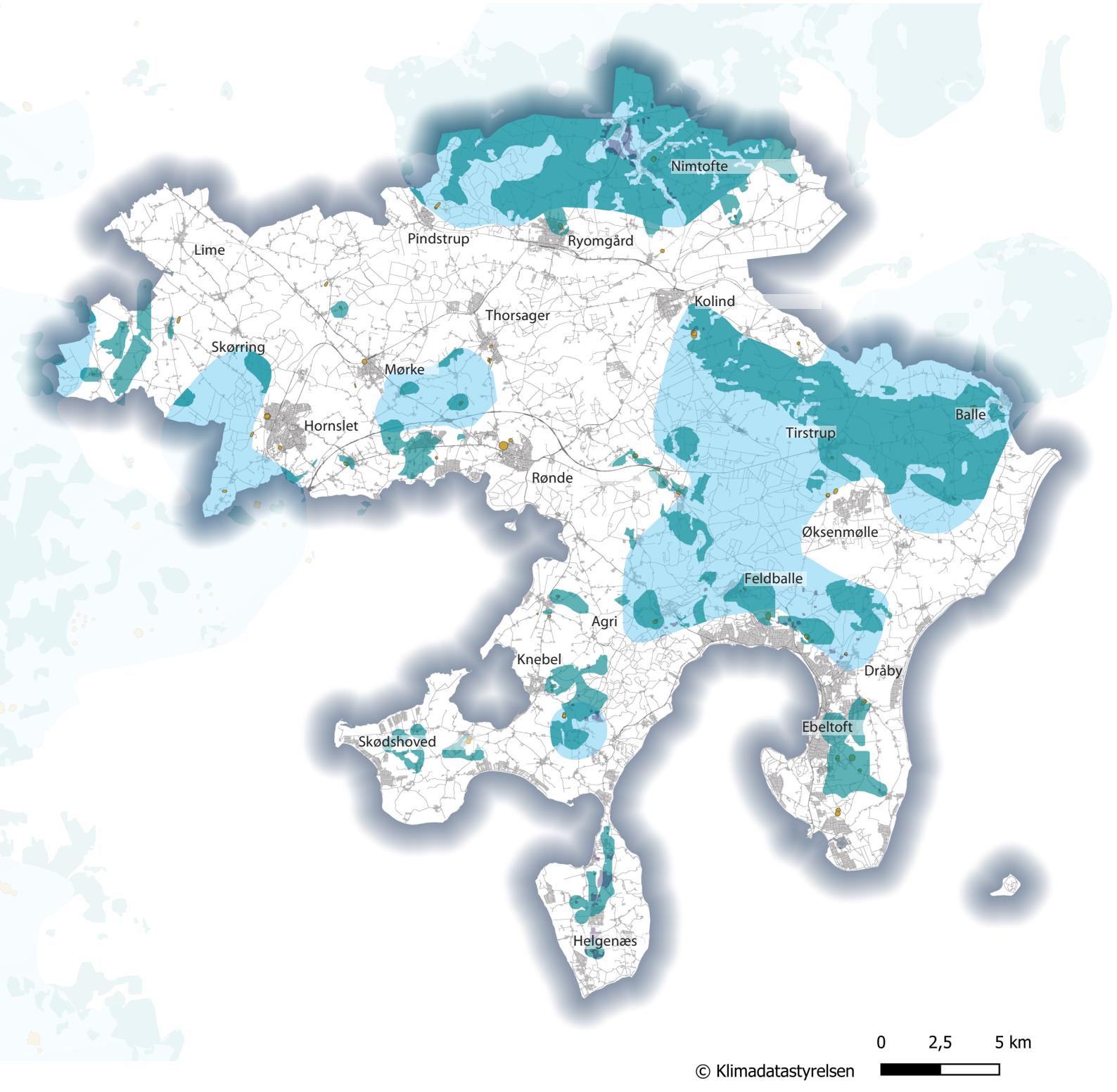
På tværs af landet er der desuden en ny national kortlægning af sårbare grundvandsdannende områder på vej (SGO). De grundvandsdannende områder forventes at blive centrale i kommende krav til beskyttelse af drikkevand.

Hvad betyder det for arealanvendelsen i praksis?
Når grundvand er en vigtig arealinteresse, betyder det ikke, at al aktivitet forbydes – men at nogle anvendelser passer bedre end andre:

Mere pres på grundvandet:
- Intensivt landbrug
- Byudvikling og erhverv med risiko for forurening

Bedre beskyttelse af grundvandet:
- Skov
- Natur og græsarealer
- Ekstensivt landbrug

Der opstår derfor ofte interessekonflikter, hvor hensynet til grundvand skal afvejes mod f.eks. landbrug, byvækst eller erhvervsudvikling.

Drikkevandsinteresser

Drikkevandsinteresser, vedtaget (MST)

- Områder med særlige drikkevandsinteresser
- Boringsnære beskyttelsesområder, vedtaget (MST)

Følsomme indvindingsområder, vedtaget (MST)

- Nitratfølsomme indvindingsområder
- Sprøjtemiddelfølsomme indvindingsområder

Hvordan ser det ud i Syddjurs Kommune?

Den største udfordring for grundvandsbeskyttelse er, når arealerne anvendes til intensivt landbrug, hvor grundvandsressourcen kan forurenes med nitrat og sprøjtemidler.

Kortet på side 39 viser arealanvendelsen "intensivt landbrug" i forhold til de områder, hvor der er særlige drikkevandsinteresser, følsomme indvindingsområder og boringsnære beskyttelsesområder.

Af kortet fremgår det, at der særligt er udfordringer omkring de store landbrugsområder ved Nimtofte og fra Kolind mod Tirstrup og Balle, idet der her er store arealer, hvor det intensive landbrug er i konflikt med drikkevandsinteressen.

Omvendt er der også store arealer med gode synergier mellem anvendelsen i forhold til grundvandsinteressen. Især de store skovområder syd for Tirstrup og ned mod Ebeltoft Vig og i Fjeld Skov i den nordlige del af kommunen, udgør en værdifuld beskyttelse af grundvandet.

En stor andel af drikkevandsboringerne i Syddjurs Kommune er placeret i det, der i sin tid (ofte i 1950'erne) var udkanten af vores byer. Boringerne blev placeret dér, hvor grundvandsdannelsen er god, typisk under eller i tilknytning til et bakkedrag, og hvor det samfundsøkonomisk gav den bedste løsning for drikkevandsforsyningen (korte afstande for ledningerne).

De landskabelige og geologiske forhold, som gør områderne velegnede til grundvandsindvinding, er ofte de samme forhold, som gør dem attraktive for byudvikling. Byerne vokser derfor typisk i retning af boringerne og de oplande, hvorfra der indvindes grundvand, snarere end mod lavbundsarealer, naturområder eller skove. Der opstår derfor ofte interessesammenfald mellem hensynet til drikkevandsbeskyttelse og byernes naturlige retning for vækst.

Regulering og handlemuligheder

Grundvandsbeskyttelsen er baseret på et niveaudelt system, hvor EU og staten fastlægger mål og rammer, mens kommunen har ansvaret for den konkrete gennemførelse.

Den generelle regulering sikrer en grundlæggende beskyttelse i hele OSD, mens den reelle, målrettede effekt opnås gennem kommunale indsatsplaner og lokale tiltag i udpegede sårbare områder.

En central del af beskyttelsen er den fysiske planlægning i kommuneplanen, hvor kommunen fastlægger udviklingen gennem planlægning og restriktioner. OSD skal som udgangspunkt friholdes for grundvandstruende virksomheder og anlæg og friholdes for risikofyldt byudvikling, herunder nye bolig- og erhvervsområder.

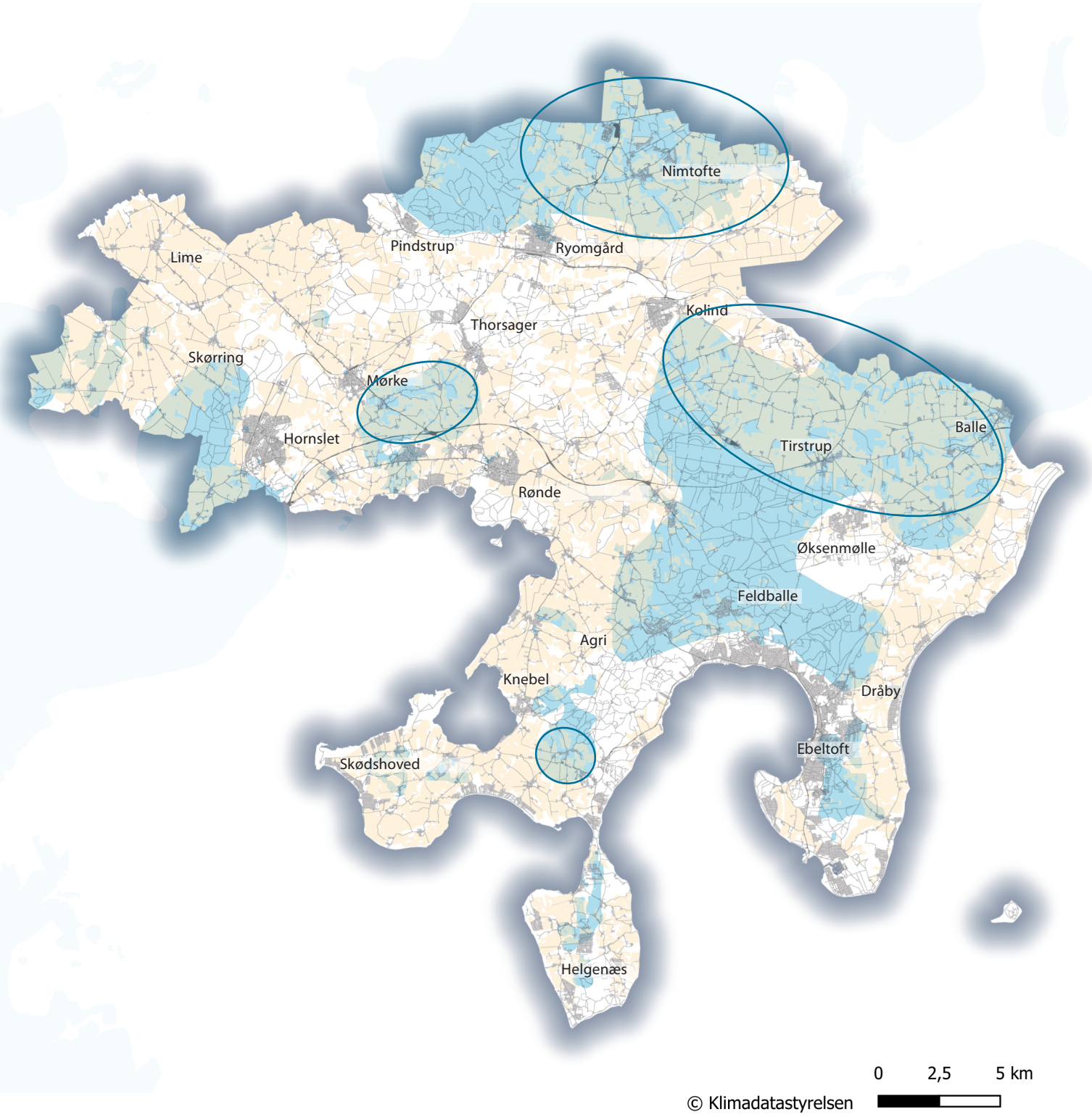
Derudover sker der en indirekte beskyttelse via sektorlovgivning som f.eks. spildevandsregler, husdyrbrugloven mv., som ligger til grund for kommunens sagsbehandling.

Den Kommunale Indsatsplan for BNBO

Syddjurs Kommune har én samlet indsatsplan (vedtaget i 2021), som er opdelt i Nord, Syd, Øst og Vest. Planen fastlægger konkrete indsatser på vandværksniveau og for kommunens som helhed.

Syddjurs Kommune er langt i planlægning og igangsætning, men endnu ikke i mål med den faktiske og bindende beskyttelse af grundvandet.

Der er gennemført risikovurdering, hvor alle boringsnære beskyttelsesområder (BNBO) er kortlagt, gennemgået og vurderet i forhold til indsatsbehov, og der har været dialog med vandværker og lodsejere om mulige frivillige aftaler.

Konfliktområder

Intensivt landbrug

Samlede drikkevandsinteresser

De blå cirkler viser større områder, hvor der er konflikt mellem drikkevandsinteresser og den intensive landbrugsanvendelse.

Med ny lovgivning fra 2024 er kommunen forpligtet til at gennemføre indsatsen via påbud, hvor frivillige aftaler ikke opnås.

Status er altså, at kommunen har gennemført de lovpligtige BNBO-indsatser, herunder frivillige aftaler og udstedelse af påbud.

Den grønne trepart
I de principvedtagne omlægningsplaner for de lokale grønne treparter, er der indmeldt tre større lavbundsprojekter og ekstensivering af en række landbrugsarealer. Ekstensivering inden for OSD er en effektiv grundvandsbeskyttelse, men indsatsen er primært drevet af private lodsejere, og arealerne er derfor spredt beliggende og bør suppleres af andre og flere tiltag.

Lavbundsprojektet ved Høegholm ligger i et område med særlige drikkevandsinteresser (OSD) og er på den måde også gavnligt for beskyttelsen af grundvandsressourcen, selv om det ikke indbefatter arealer med særlig følsomme drikkevandsinteresser.

De to største lavbundsprojekter ligger uden for de områder, hvor der er særlige drikkevandsinteresser og bidrager derfor primært til andre målsætninger.

Sådan arbejder Syddjurs Kommune med grundvand

Gennemgangen af kommunens strategiske dokumenter og planer for arealinteressen er opsummeret i dette overblik.

Krav, mål og visioner

Lovgivningsmæssige krav
Beskyttelse af drikkevand jf. vandrammedirektivet
BNBO-indsatser jf. vandforsyningsloven
Reduktion af pesticid- og nitratpåvirkning jf. bl.a. miljøbeskyttelsesloven

Syddjurs Kommunes målsætninger
Høj forsyningssikkerhed
Decentral vandforsyning
Robust vandkredsløb (regnvand, spildevand, grundvand og overfladevand)

Syddjurs Kommunes visioner
Rent drikkevand som langsigtet fælles ressource

Centrale planer

Kommuneplanens retningslinjer
Fastlægger retningslinjer for planlægning, der skal sikre hensynet til grundvand og drikkevand i OSD, BNBO og indvindingsoplande, i forbindelse med by- og erhvervsudvikling.

Indsatsplan for grundvandsbeskyttelse
Fastlægger indsatser for beskyttelse af grundvand i boringsnære beskyttelsesområder (BNBO) og følsomme indvindingsområder.
Implementeres i dialog og samarbejde med lodsejere og vandværker.

Vandforsyningsplan, 2018-2024
Fastlægger kommunens vandforsyningsstruktur i form af ressourceområder, indvindingsoplande, strukturgrupper og vandsamarbejder og danner grundlag for den administrative praksis for bl.a. indvindingstilladelser i indsatsområder og i BNBO.

Spildevandsplan 2022-2025
Fastlægger rammerne for kloakering og spildevandshåndtering for at opnå god økologisk tilstand i vandmiljøet.

Vandvision 2050
Langsigtet vision for vand, spildevand og klimatilpasning med en helhedsorienteret tilgang til at styrke det samlede vandkredsløb. Understøtter multifunktionel planlægning med bedre ressourceudnyttelse og sætter rammer for fremtidige investeringer i tekniske løsninger.

AREALINTERESSE

Natur og biodiversitet

Hvorfor er biodiversitet vigtigt?
Biodiversitet handler om mangfoldigheden af planter, dyr og naturtyper – og om, at naturen fungerer som levested for arter og som grundlag for økosystemer, der også er vigtige for mennesker.

I Danmark er biodiversiteten under pres. Mange arter og naturtyper er trængte, og hovedårsagen er, hvordan vi bruger landets arealer. Derfor er biodiversitet i høj grad et spørgsmål om arealprioritering og arealanvendelse.

Når vi taler om biodiversitet som en arealinteresse, betyder det:

- At nogle arealer har særlige naturværdier, som skal beskyttes
- At andre arealer rummer et potentiale for at udvikle mere og bedre natur
- At arealanvendelse kan forringe, fastholde eller forbedre biodiversiteten

Hvor er der særlige interesser?
Biodiversitetsinteressen afgrænses gennem kortlagte naturværdier og udpegninger, som viser, hvor naturen er særlig vigtig, eller hvor der er potentiale for forbedring. De vigtigste omfatter:

- Beskyttet natur (§3-natur)
- Natura 2000-områder
- Levesteder for særligt beskyttede arter (f.eks. bilag IV-arter)
- Områder med høj naturværdi (HNV)
- Økologiske forbindelser og potentielle økologiske forbindelser
- Potentiale for ny natur eller naturgenopretning

Til sammen giver disse kort et billede af, hvor naturen er mest værdifuld, og hvor det giver mest mening at prioritere en aktiv indsats.

Kortet på side 43 viser den eksisterende naturbeskyttelse i form af Natura 2000 områder, beskyttede naturtyper og vandløb samt økologiske forbindelser, der udgør vigtige spredningskorridorer for dyr og planter.

Hvad betyder det for arealanvendelsen i praksis?
Når biodiversitet vægtes højt som arealinteresse, har arealanvendelsen stor betydning.

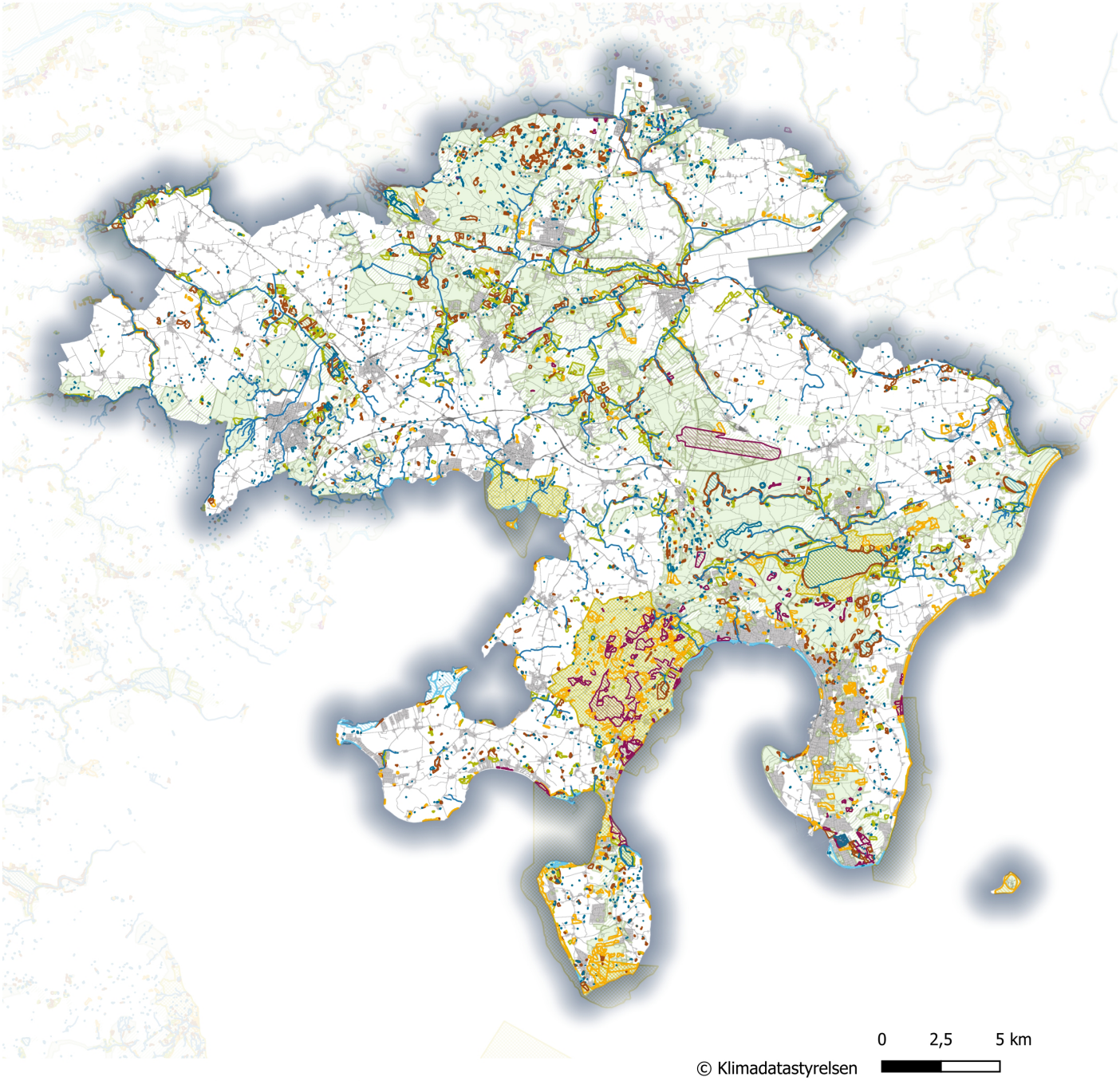
Arealanvendelser, der typisk presser biodiversiteten:

- Intensivt landbrug og næringsstoffer
- Byudvikling og større anlæg
- Fragmentering af naturarealer

Arealanvendelser, der typisk understøtter biodiversiteten:

- Naturarealer (tør og våd)
- Ekstensivt landbrug
- Skov og græsning
- Sammenhængende grønne områder

Ofte er fokus i dag på at undgå yderligere forringelse, men de politiske ambitioner - også i Syddjurs Kommune - peger i stigende grad på også at skabe mere og bedre natur – ikke kun beskytte det eksisterende.

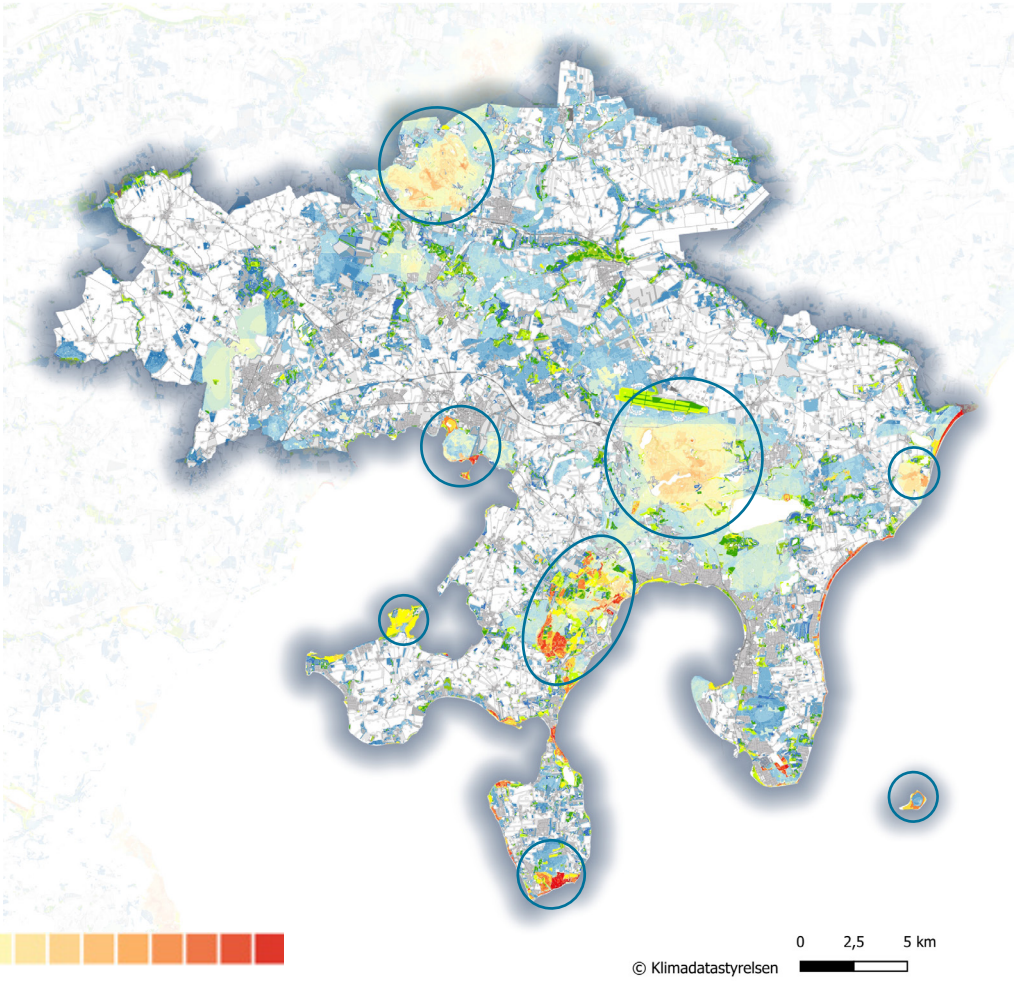

Biodiversitet (den beskyttede natur)

Beskyttede naturtyper
- Eng
- Hede
- Mose
- Overdrev
- Strandeng
- Sø
- Beskyttede vandløb
- Natura 2000 områder

Økologiske forbindelser, vedtaget
- Potentielle økologiske forbindelser
- Økologiske forbindelser

De blå cirkler viser større områder, hvor der er høj naturværdi

Naturværdier

High Natur Value (HNV og HNV Skov) *er indikatorer for de største biodiversitetsværdier baseret på artsfund.*

De røde farver på farveskalaen viser områder med høj biodiversitet. De blå områder har lav biodiversitet.

Hvordan ser det ud i Syddjurs Kommune?

I Syddjurs Kommune udgør de beskyttede naturtyper ca. 7.000 ha svarende til ca. 10 % af kommunens samlede areal.

Derudover er der seks Natura 2000 områder, som både dækker landarealer og havområder. En del af de beskyttede naturtyper findes inden for disse områder.

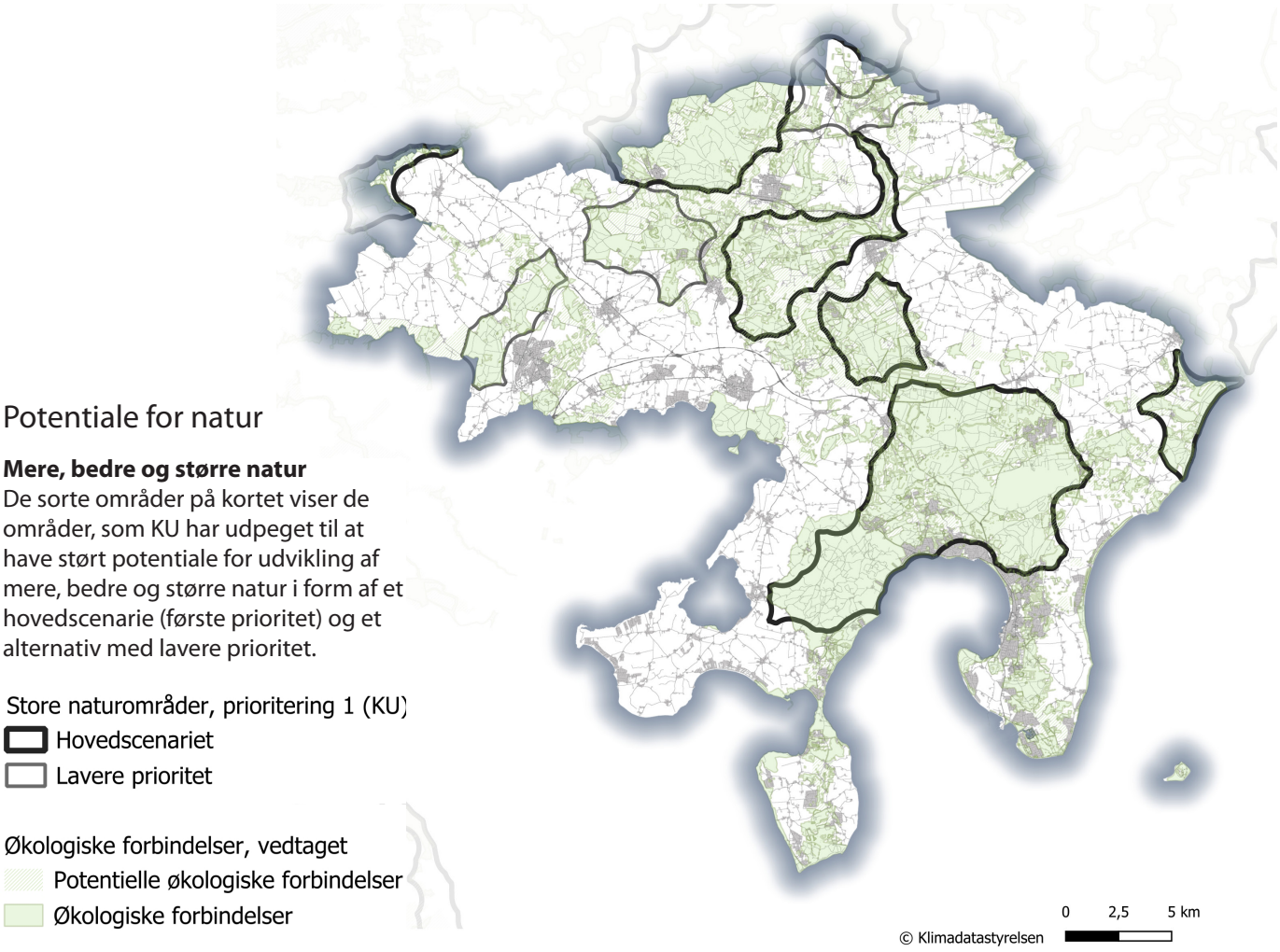
Kortet ovenfor viser naturværdien i kommunen baseret på HNV score og artsfund. Mols Bjerge, Kalø Skovene, søer, vandløb og kyster fremstår som de områder med højst værdi for biodiversiteten, mens naturværdierne i øvrigt er mere spredt fordelt, typisk i forbindelse med kyster, dalstrøg og vandløb i den øvrige del af kommunen.

Natur af høj værdi opstår, når naturen får plads, hænger sammen og får lov til at udvikle sig på egne præmisser. Det kræver større og sammenhængende naturområder, gode levevilkår for planter og dyr samt mindre menneskelig påvirkning. Samtidig er variation i landskabet og tid til naturlig udvikling afgørende for at skabe en rig og robust natur.

I Syddjurs Kommune er det nogle steder en udfordring at genskabe natur med høj biodiversitet på tidligere landbrugsjord, fordi jorden ofte indeholder for meget kvælstof. Det betyder, at næringskrævende planter dominerer, mens de mere sårbare arter har svært ved at etablere sig. Derfor er det især vanskeligt at genskabe naturtyper som overdrev, heder og artsrige enge, mens vådområder og skov i mange tilfælde er lettere at etablere.

Potentiale for natur

Mere, bedre og større natur
De sorte områder på kortet viser de områder, som KU har udpeget til at have størt potentiale for udvikling af mere, bedre og større natur i form af et hovedscenarie (første prioritet) og et alternativ med lavere prioritet.

Regulering og handlemuligheder

I EU er der et strategisk mål om 30% beskyttet natur, som skal indfries via bl.a. habitatdirektivet og Natura 2000-netværket. Naturindsatsen realiseres som en kombination af plejeplaner, kommuneplanlægning og projekter, hvilket samlet set giver et mere sammensat og mindre ensartet planlægningssystem end på f.eks. grundvandsområdet.

Det kræver derfor en faglig analyse og strategisk plan at prioritere, ikke blot natur, men den rigtige natur på det rigtige sted. Her kan der f.eks. tages udgangspunkt i "Mere, bedre og større natur i Danmark" og "Grønt Danmarkskort", som begge viser potentielle naturområder.

Grønt Danmarkskort
Grønt Danmarkskort er en udpegning af værdifuld og potentiel natur i kommuneplanen. Kortet giver en strategisk retning for naturindsatsen, men indeholder ikke i sig selv konkrete indsatser eller projekter.

"Mere, bedre og større natur i Danmark"
Københavns Universitet har med rapporten "Mere, bedre og større natur i Danmark" udpeget forslag til områder, der kan udgøre sammenhængende naturområder og bidrage til målsætningen om 30 % beskyttet natur i Danmark. Forslagene tager udgangspunkt i den eksisterende natur og udgør på tværs af landet et forslag om 149 områder, der til sammen udgør et arealmæssigt omkostningseffektivt netværk af naturområder, som tilgodeser flest mulige arter. Bemærk, at områderne strækker sig på tværs af kommunegrænser.

Den grønne trepart
De principvedtagne omlægningsprojekter, der er aftalt i de lokale grønne treparter, bidrager til at styrke den sammenhængende natur, bl.a. i den korridor, der via Korup Å fører ind gennem Elløv Enge. Dette område er også foreslået som potentiel natur i den nationale rapport, "Mere, bedre og større natur" af Københavns Universitet, og vurderes derfor at være et værdifuldt bidrag til at styrke den sammenhængende natur.

Sådan arbejder Syddjurs Kommune med natur og biodiversitet

Gennemgangen af kommunens strategiske dokumenter og planer for arealinteressen er opsummeret i dette overblik.

Krav, mål og visioner

Lovgivningsmæssige krav
Beskyttelse af naturtyper gennem Naturbeskyttelseslovens §3, Natura 2000 og Grønt Danmarkskort

Syddjurs Kommunes målsætninger
Mere sammenhængende natur- og skovområder
Flere levesteder og øget biodiversitet
Naturarealet skal udgøre 30.000 ha i 2035

Syddjurs Kommunes visioner
Natur som identitet og fælles ressource

Centrale planer

Natur-, teknik- og miljøpolitik
Fastlægger den politiske retning for arbejdet med natur og biodiversitet. Fremhæver beskyttelse og udvikling af naturværdier, mere sammenhængende natur samt formidling og adgang til naturen.

Natur-, teknik- og miljøudvalgets resultatmål
Fastlægger styringsmål for natur og miljø; forbedring af havmiljø, øget omfang af §3-arealer, mere natur samlet set og mål om 30.000 hektar natur (opgørelsesmetoden kan ikke sammenlignes med opgørelsen på side 12).

Biodiversitetsstrategi
Styrende for prioritering af naturprojekter.
Fokus på mere og bedre natur, mere sammenhængende natur, mere variation og mere plads til naturlige processer.

Strategi for kommunale skove
Fastlægger principper for forvaltning af kommunens produktionsskove og biodiversitetsskove, herunder udlæg af urørt skov, veteranisering, strukturhugst, dødt ved, naturlig hydrologi, skovgræsning og bekæmpelse af invasive arter.

Et Grønnere Syddjurs
Prioriterer midler til naturindsatser, herunder signaturprojekter under de lokale grønne treparter, sammenbinding af naturområder og medfinansiering af andre naturprojekter.

AREALINTERESSE

Fødevareproduktion

Hvorfor er fødevareproduktion vigtig?
I Danmark er der en lang tradition for fødevareproduktion, hvilket afspejles i, at landbrug er den dominerende arealanvendelse i det åbne land og historisk set et vigtigt erhverv, der bidrager til arbejdspladser og lokal økonomi.

Når vi taler om fødevareproduktion som en arealinteresse, betyder det:

- At dyrkningsarealer er pladskrævende og vigtige for fødevaresektoren
- At beslutninger om arealanvendelse har direkte betydning for landbrugets drift, økonomi og fremtidige muligheder
- At landbrug ofte er den sektor, der skal levere areal til andre formål som natur, klima, vandbeskyttelse og energi

Derfor er produktionsarealer både en forudsætning for udvikling og en nøglefaktor i mange arealkonflikter.

Hvor er der særlige interesser?
Landbrugets produktionsarealer afgrænses primært gennem:

- Arealanvendelse og driftsformer
- Udpegninger af særligt værdifuld landbrugsjord
- Dyrkningsværdi
- Kvælstofretention

Der er dog ofte usikkerhed og debat om, hvad der reelt er "særlig værdifuld" landbrugsjord, og udpegningerne i kommuneplanen opleves ikke altid som tidssvarende eller retvisende lokalt.

Kortet på næste side viser dyrkningsværdien og kommuneplanens udpegning af særlig værdifuld landbrugsjord.

Hvad betyder det for arealanvendelsen i praksis?
Når fødevareproduktion er en vigtig arealinteresse skyldes det, at dyrkningsarealer ikke kun ses som produktionsjord, men som det fysiske rum, hvor mange samfundshensyn mødes.

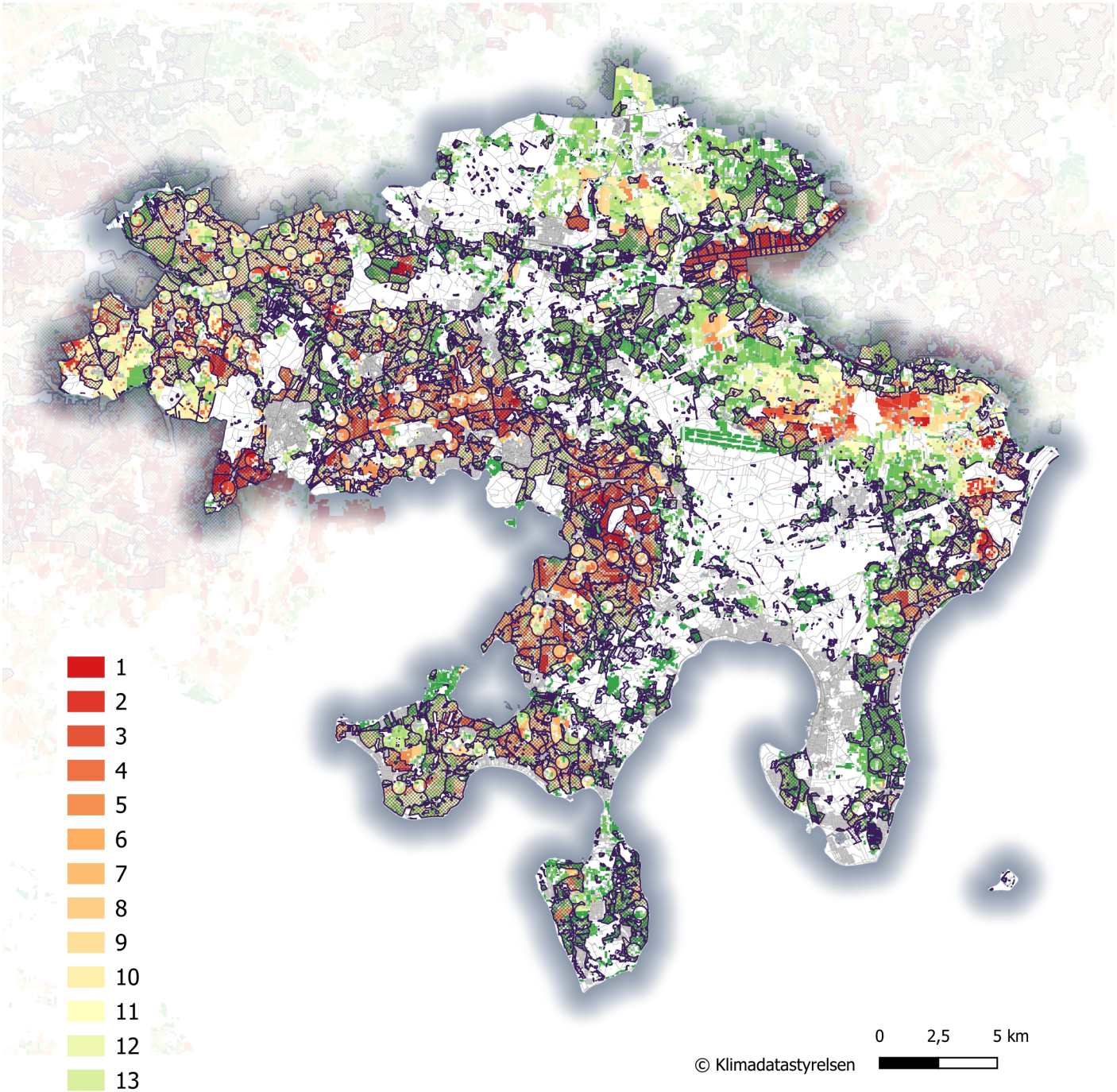
Produktionsarealer i intensiv drift kan være i konflikt med:

- Grundvandsbeskyttelse
- Biodiversitet
- Klima- og lavbundsindsatser
- Byudvikling, energi og infrastruktur

Produktionsarealer rummer samtidig stort potentiale for:

- Arealomlægning
- Driftsomlægning
- Lokale samarbejdsmodeller

Mange indsatser bygger på frivillighed, dialog og partnerskaber, og den grønne trepart udgør det primære forhandlingsrum for at finde de fremtidige løsninger med landbruget som vigtig medspiller.

Dyrkningsværdi (TRANSFORM data)
Jo højere værdi, jo lavere er omkostningen ved at udtage arealet. Det vil sige, at røde områder har en høj dyrkningsværdi for landbruget, mens grønne områder har en lav dyrkningsværdi og derfor er de mest omkostningseffektive at udtage.

* TRANSFORM er et tværfagligt forskningsprojekt ledet af bl.a. Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning (IGN) på Københavns Universitet.

Hvordan ser det ud i Syddjurs Kommune?

Værdifuld landbrugsjord

Gode produktionsarealer er arealer med høj jordfrugtbarhed og gode dyrkningsforhold, der muliggør stabil og effektiv produktion af afgrøder. Det betyder bl.a. at store sammenhængende markarealer med overvejende fladt terræn er mere værdifulde end fragmenterede arealer, der kræver mere transport, og stejle skrænter, der er svære at dyrke.

I Syddjurs Kommune er erosion en voksende udfordring for landbrugsjord og hænger tæt sammen med det stejle terræn, hvor vand hurtigt strømmer gennem landskabet. Det betyder, at jord fra dyrkede marker lettere skylles væk og samler sig i lavninger, vandløb og lavtliggende bebyggelser.

For landbrugeren betyder erosion, at jordens dyrkningsværdi forringes over tid og dermed bliver mindre produktiv, og fremtidens intense vandmængder udgør en betydelig risiko for driften.

Kortet på side 49 viser dyrkningsværdien på landbrugsjord i Syddjurs Kommune baseret på data fra TRANSFORM. Disse data viser landbrugsarealers økonomiske produktionsværdi, beregnet ud fra forventet dækningsbidrag for dyrkede afgrøder under hensyntagen til lokale produktionsforhold.

Af kortet fremgår det, at den mest værdifulde landbrugsjord findes i et bånd omkring Kalø Vig, i det inddæmmede Kolind Sund og i morænelandskabet øst for Kolind.

Herved bliver det tydeligt, at der er en uoverensstemmelse mellem, hvad der reelt er værdifuldt set ud fra dyrkningsværdi, og hvad der i planlægningen betragtes som værdifuld landbrugsjord.

Regulering og handlemuligheder

Reguleringen af landbruget i Danmark er opbygget som et lagdelt system, hvor beslutninger træffes på EU-, statsligt og kommunalt niveau – med meget forskellig betydning for handlemulighederne.

Kommuneplanen
Kommunernes handlerum ligger især i fysisk planlægning, prioritering af arealanvendelse og gennemførelse af projekter og frivillige aftaler. Dette skal dog ske inden for rammerne af EU-lovgivningen og den nationale lovgivning, herunder den private ejendomsret.

En revision af kommunens udpegning til særlig værdifuld landbrugsjord vil kunne give et mere retvisende billede af den økonomisk værdifulde jord og tydeliggøre Syddjurs Kommunes prioritering af arealer.

Frivillighed og det opportunistiske mønster
Frivillighed er i praksis det vigtigste redskab til at ændre landbrugets arealanvendelse, men indebærer også, at tempoet er lavere og forandringer sker gradvist over tid. Samtidig medfører frivillighed også en geografisk variation, hvor indsatserne er spredt og gennemføres på de steder, hvor der er villige lodsejere. Det betyder, at indsatser gennemføres i et geografisk ujævnt mønster og ikke nødvendigvis på de steder, hvor behovet er størst.

Et godt lokalt samarbejde er derfor en forudsætning for arealomstilling, hvor tillid mellem myndigheder og lodsejere bør have høj prioritet.

Den grønne trepart
Der er god overensstemmelse mellem omlægningsplanen og dyrkningskortet, oversvømmelse og erosion, idet det særligt er de mindre værdifulde arealer, bl.a. langs Ryom å og Korup Å, der er udpeget som lavbundsprojekter, hvorved de bidrager til at styrke den sammenhængende natur.

Tilsvarende er et større område i Skod Å dallandskab udpeget til lavbundsprojekt, hvilket bidrager til at beskytte grundvandet i dette område, hvor der netop er særlige drikkevandsinteresser.

Flere steder ansøger jordbrugere om permanent ekstensivering, hvilket bidrager til at genskabe lysåbne naturområder, bl.a. i Mols Bjerge og på Helgenæs, mens endnu et større område i skovområdet ved Stubbe Sø bidrager til at beskytte grundvandet og styrke de sammenhængende naturværdier.

Sådan arbejder Syddjurs Kommune med fødevareproduktion

Gennemgangen af kommunens strategiske dokumenter og planer for arealinteressen er opsummeret i dette overblik.

Krav, mål og visioner

Lovgivningsmæssige krav
Miljøgodkendelser og tilladelser

Syddjurs Kommunes målsætninger
Robust landbrug og fortsat fødevareproduktion
Prioriterer omlægning i lavbundsområder og OSD.

Syddjurs Kommunes visioner
Balance mellem produktion og grøn omstilling
Samarbejdsbaseret arealomlægning

Centrale planer

Erhvervs- og planpolitik
Fastlægger den politiske retning for erhvervsudvikling. Udpeger fødevarer som en erhvervsmæssig styrkeposition og som en del af kommunens samlede erhvervsprofil.

Kommuneplanens retningslinjer
Prioriterer arealanvendelsen, herunder i form af reservation af arealer til klima, natur og vandformål.

Klimahandlingsplanen
Beskriver klimaindsatser for dyrehold, planteavl og biokul i samarbejde med erhvervet.

Natur-, teknik- og miljøpolitik
Berøres indirekte gennem indsatser vedrørende landbrugsarealer, klima og miljø.

AREALINTERESSE

Klimatilpasning

Hvorfor er klimatilpasning vigtigt?
Klimatilpasning handler om at gøre arealer og samfund robuste over for klimaforandringer gennem den måde, vi planlægger og anvender arealer på.

Når vi taler om klimatilpasning som en arealinteresse i planlægningen, betyder det:

- At arealer udnyttes og disponeres, så de kan håndtere klimahændelser (oversvømmelser, tørke, erosion)
- At udvikling sker på steder, hvor risikoen er acceptabel, og hvor skader kan forebygges
- At natur, landskab og tekniske løsninger anvendes som aktive virkemidler

Klimatilpasning er en tværgående dagsorden og et klassisk eksempel på en arealinteresse, der kræver prioritering og multifunktionelle løsninger.

Hvor er der særlige interesser?
Klimatilpasning er en kompleks størrelse, men kan som arealinteresse bl.a. anskues ud fra:

- Kommuneplanens udpegning af områder udsat for erosion og oversvømmelse
- Bluespot og strømningsveje
- Terrænkoter (Danmarks højdemodel)
- Kystinddeling

Kortet på side 55 viser hvilke områder, der oversvømmes i tilfælde af ekstremregn. Oversvømmelser sker naturligt i områder omkring søer og vandløb, men også andre lavtliggende bebyggelser og arealer vil blive oversvømmet i tilfælde af ekstrem regn.

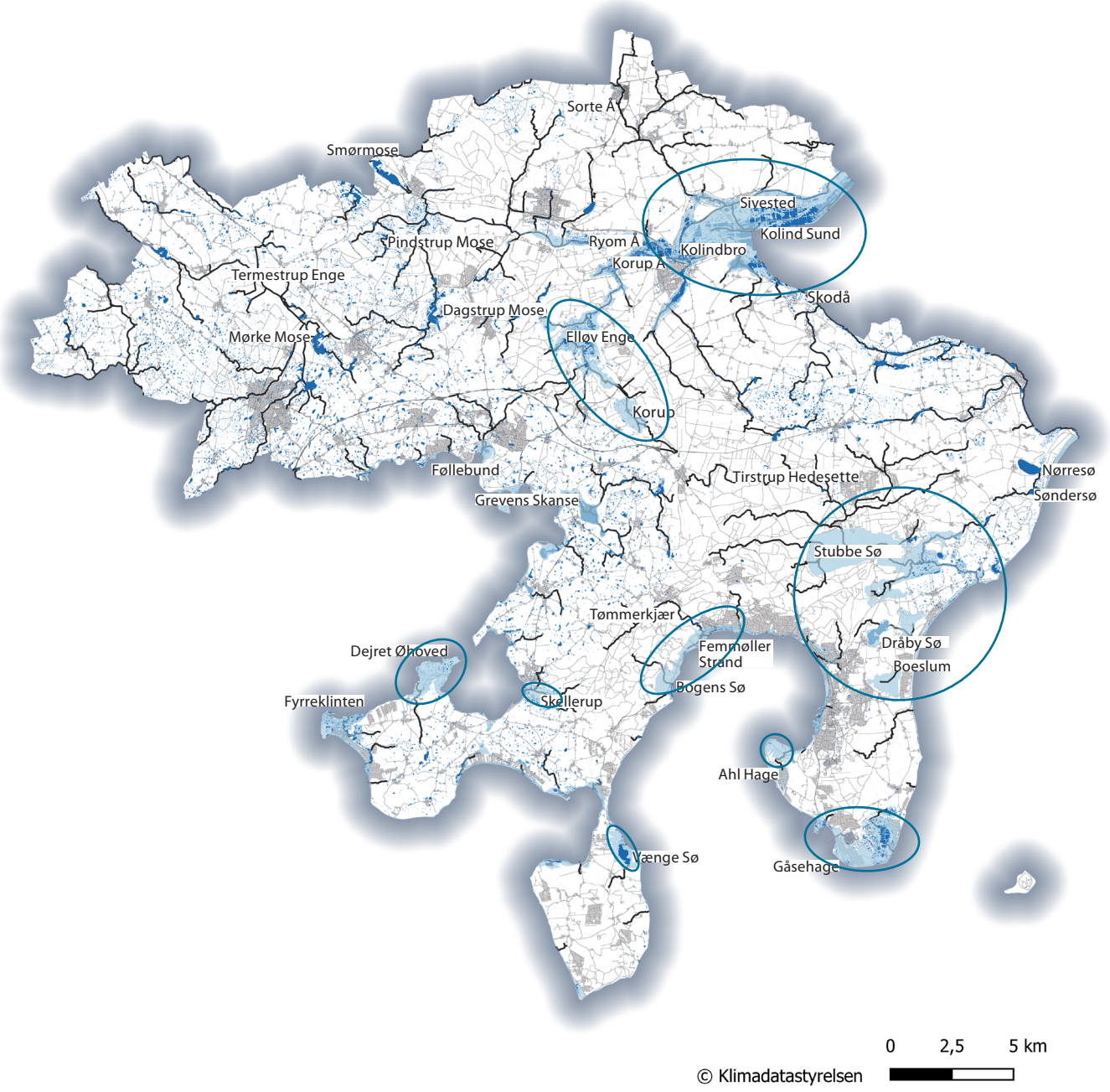
Hvad betyder det for arealanvendelsen i praksis?
Det stigende krav om klimatilpasning påvirker arealanvendelsen gennem restriktioner, omlægning og nye multifunktionelle løsninger.

Dette skaber både konflikter og synergier. Konflikter opstår typisk, fordi klimatilpasning ændrer, hvad arealet kan "bære" af aktiviteter og kræver politisk prioritering, f.eks.:

- Byudvikling kræver også plads til regnvandshåndtering
- Lavtliggende landbrugsarealer er attraktive at omlægge til at kunne håndtere oversvømmelser i ådalene
- Langsigtede løsninger kræver større investering her og nu, mens kortsigtede løsninger og reparationer kan virke attraktive for en mindre, men tilbagevendende udgift.

Klimatilpasning har også gevinster for andre interesser og er dermed en strategisk mulighed for at opfylde flere målsætninger samtidigt, f.eks.:

- Vådområder giver mulighed for at håndtere store vandmængder og styrker samtidig biodiversiteten med nye våde naturområder
- Tilbageholdelse af vand reducerer udvaskning af næringsstoffer
- Regnvandsløsninger i byer og lokalområder kan udgøre nye rekreative muligheder

Klimatilpasning

Risiko for oversvømmelse og erosion (vedtaget)

- Havvand
- Skybrud
- Større strømningsveje

De blå cirkler viser større områder, hvor der er risiko for oversvømmelse og evt. erosion

Hvordan ser det ud i Syddjurs Kommune?

I Syddjurs Kommune opleves klimaforandringer bl.a. som oversvømmelse af søer, enge, lavtliggende marker, sommerhusområder og bebyggelser, pres på kloaksystemer og stigende erosion.

Generelt er risikoen for oversvømmelser størst i lavbundsområder, ådale og vådområder, hvor vandet samler sig i lavninger samt i de lavtliggende og kystnære bebyggelser. I Syddjurs Kommune gælder det særligt omkring Kolind og Kolindsund, Stubbe Sø samt ådalene langs Ryom Å og Korup Å og de lavtliggende sommerhusområder ved Ebeltoft Vig.

Generelt er næs, klinter og åbne kyster mest udsatte for erosion, mens de beskyttede bugter er mindre påvirkede.

De mest udsatte områder findes langs de fremskudte kyststrækninger mod Kattegat, særligt omkring Helgenæs (Sletterhage), Ebeltoft Vig (Gåsehage og Ahl Hage samt klintkysterne mod Kattegat (fx Jernhatten og Rugård Klint).

Regulering og handlemuligheder

Klimatilpasning er ikke reguleret eller samlet i én lov, men indarbejdet i en række sektorlovgivninger – særligt planlægning, vand og miljø.

Det betyder, at klimatilpasning er stærkt decentraliseret, hvor kommunerne spiller en nøglerolle i at omsætte nationale og europæiske mål til konkrete lokale løsninger.

I praksis betyder det, at kommunerne er ansvarlige for planlægning, risikokortlægning, tilladelser og prioritering af klimaindsatser. Derudover spiller forsysningsselskaberne en væsentlig rolle i forhold til at udføre spildevands- og regnvandsløsninger, og grundejere har et ansvar for sikring af egen ejendom.

Den grønne trepart

De lavbundsprojekter, der er indmeldt til omlægningsplanerne for de lokale grønne treparter i Syddjurs Kommune, vil bidrage til at løse en del af klimaudfordringen, især omkring Ryom Å og Korup Å samt øst området ved Hyllested/Dråby.

Der vil stadig være behov for at få løst udfordringerne omkring de fremskudte næs og klinter, kystnære områder og ikke mindst Kolind Sund.

Sådan arbejder Syddjurs Kommune med klimatilpasning

Gennemgangen af kommunens strategiske dokumenter og planer for arealinteressen er opsummeret i dette overblik.

Krav, mål og visioner

Lovgivningsmæssige krav
Kvælstof- og CO_2-reduktion, klimatilpasning og risikoplanlægning

Syddjurs Kommunes målsætninger
Klimaneutralitet
Et robust landskab
Multifunktionel arealanvendelse

Syddjurs Kommunes visioner
Grøn omstilling som drivkraft for udvikling og bosætning

Centrale planer

Natur-, teknik- og miljøpolitik
Klimatilpasning er en tydelig prioritet og en nødvendig del af kommunens ansvar. Lægger op til helhedsorienteret planlægning, sammentænkning af klima, natur og vand samt forebyggelse frem for skadesafhjælpning.

Kommuneplanens retningslinjer
Håndtering af oversvømmelse, lavbundsområder og vandhåndtering i klimaudsatte områder.

Kommuneplanens hovedstruktur
Friholdelse af lavbund og ådale for byudvikling understøtter naturbaserede løsninger.

Klimahandlingsplanen
Beskriver konkrete virkemidler i form af vandhåndteringsstrategier i byer, klimatilpasning i det åbne land, planlægningsmæssige greb og lokale beredskaber.

Vandvision 2050
Langsigtet vision for vand, spildevand og klimatilpasning.
Seks principper for en helhedsorienteret tilgang:
1. Partnerskab
2. Tidlig dialog
3. Robusthed
4. Det samlede vandkredsløb
5. Politiske forankring
6. Merværdi

Understøtter multifunktionel planlægning med bedre ressourceudnyttelse og sætter rammer for fremtidige investeringer i tekniske løsninger.

AREALINTERESSE

Kvælstof- og CO_2-reduktion

Hvorfor er det vigtigt at reducere udledning af kvælstof og CO_2?

Kvælstof og CO_2 er centrale interesser, når det handler om at overholde de nationale og europæiske krav for miljø og klimaforhold.

Kvælstofreduktion handler om at mindske transporten af kvælstof fra arealer til vandmiljøet - især fjorde, kystvande og søer.

CO_2-reduktion handler både om at reducere udledningen af drivhusgasser og øge kulstofbindingen i jorden.

Når vi taler om reduktion af kvælstof og CO_2 som arealinteresse, betyder det:

- At anvendelsen af kvælstof på de arealer, der har en høj udvaskning til vandmiljøet, bør minimeres
- At dyrkning af lavbundsjorde, der indeholder meget CO_2 minimeres, så udledning af drivhusgasser bør reduceres
- At drænede lavbundsjorde vådlægges, hvorved lagring af kulstof i jorden øges

Hvor er der særlige interesser?

Kvælstofreduktion er stærkt stedsafhængig og knytter sig til arealer med:

- Lav naturlig retention (hvor kvælstof hurtigt transporteres til vandmiljøet)
- Direkte hydrologisk forbindelse til vandløb, søer og kystvand

CO_2-interessen er ligeledes stærkt stedsafhængig og knytter sig særligt til:

- Lavbundsjorde med højt kulstofindhold (lavbundskortet)
- Drænede organiske jorder, som ved dyrkning udleder store mængder CO_2
- Skovområder, der optager CO_2

Det betyder, at effekten af indsatser varierer markant geografisk – nogle arealer har langt større potentiale end andre.

Kortet på side 59 viser kvælstofretentionen, hvor blå arealer har lav retention og dermed udleder mest kvælstof til havet. De lysegrønne arealer har den højeste retention og udleder dermed mindst kvælstof til havet samt vandløb og søer.

Kortet viser også lavbundsarealer (røde områder), som er de arealer, der har størst potentiale for at reducere CO_2.

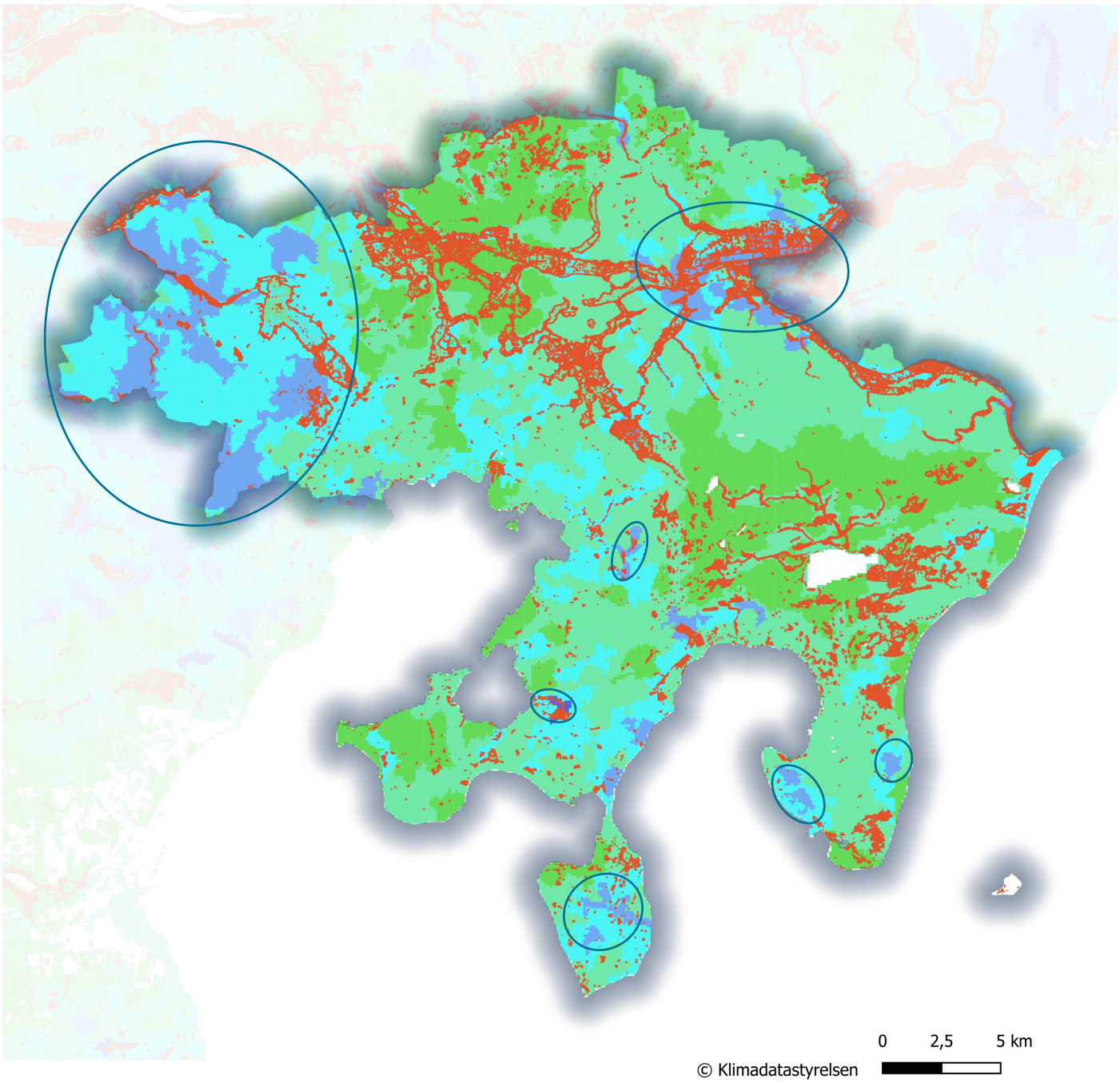
Hvad betyder det for arealanvendelsen i praksis?

Arealanvendelser, der typisk er i konflikt med kvælstof- og CO_2-interesser:

- Intensivt landbrug
- Byvækst

Arealanvendelser, der typisk understøtter kvælstof- og CO_2-reduktion:

- Våd natur
- Skov

Kvælstofretention og lavbundsjorde

Kulstof 2022 (lavbundskort)

Kvælstofretention, version 2025

- < 20 %
- 20 - 40 %
- 40 - 60 %
- 60 - 80 %
- > 80 %

De blå cirkler viser større områder, hvor der er konflikt mellem lav retention og/eller kulstofholdig lavbundsjord og samtidig intensiv landbruganvendelse.

Områder med lav retention udleder mest kvælstof til havet, vandløb og søer.

- Ekstensivt landbrug

Hvordan ser det ud i Syddjurs Kommune?

Retentionskortet viser, at det særligt er arealer i den vestlige del af kommunen, som har en lav retention og dermed udleder mest kvælstof til vandløb, søer og kyster. En stor del af dette område dyrkes intensivt og udgør derfor en væsentlig arealkonflikt.

Området ved Kolind Sund og flere kystnære arealer omkring Ebeltoft Vig har også en lav retention. Nogle af disse områder er allerede omlagt til natur, mens andre fortsat dyrkes intensivt.

Lavbundsarealerne findes især i den nordlige del af kommunen fra Kolind Sund og ind i landet langs ådalene. En stor del af lavbundsarealerne er tidligere udtaget til ekstensivering og naturgenopretning, mens særligt det inddæmmede areal ved Kolind Sund fortsat udgør en arealmæssig konflikt.

Kolind Sund rummer et potentiale for at omlægge til vådområde (sø) og dermed både reducere kvælstofudledning, CO_2-udledning og binde kulstof i jorden. Det er dog også et kompliceret projekt, der kræver tværkommunalt samarbejde og vil have en stor påvirkning på de lokale landbrugere og lokalsamfund. Området har nemlig også høj dyrkningsværdi for landbruget og vil derfor ikke være i landbrugets interesse at udtage.

De store skovområder i kommunen bidrager til at optage CO_2, men i takt med at skovene ældes, falder optaget. Det er derfor nødvendigt at prioritere skovrejsning, så yngre skove i fremtiden kan bidrage til at nå det nuværende CO_2-optag fra skovene.

Regulering og handlemuligheder

Kvælstof- og CO_2-reduktion reguleres primært nationalt og internationalt gennem mål for henholdsvis vandmiljø og klima, mens implementeringen i høj grad sker lokalt gennem arealomlægning.

Syddjurs Kommune har ikke direkte reguleringskompetence over de væsentligste kilder, men spiller en central rolle som planmyndighed og facilitator. Kommunens vigtigste handlemuligheder ligger i at prioritere, planlægge og realisere indsatser på de arealer, hvor effekten er størst, samt i at sikre lokal forankring gennem dialog og samarbejde.

Kvælstofreduktion og CO_2-reduktion har i mange tilfælde fælles virkemidler og kan understøttes gennem de samme arealomlægninger, såfremt begge interesser findes på arealet.

Den grønne trepart

I den lokale grønne trepart er der indmeldt udtagning af lavbundsjorde, som derved bidrager til at reducere CO_2-udledning og binde kulstof i jorden. En del af disse arealer vil også bidrage til at reducere udvaskningen af kvælstof til vandmiljøet, når de ikke længere dyrkes intensivt, men den primære udfordring med kvælstof i den vestlige del af kommunen og omkring Kolind Sund, er der endnu ikke fundet løsninger på.

Sådan arbejder Syddjurs Kommune med kvælstof- og CO_2-reduktion

Gennemgangen af kommunen strategiske dokumenter og planer for arealinteressen er opsummeret i dette overblik.

Krav, mål og visioner

Lovgivningsmæssige krav
Opfyldelse af vandmiljømål ved kvælstofreduktion

Syddjurs Kommunes målsætninger
Reduktion af kvælstofbelastning
Forbedret vandkvalitet
Flere vådområder
Udtagning af lavbundsjorde
Mere ekstensiv arealanvendelse
Øget kvælstofretention

Syddjurs Kommunes visioner
Vand som en fælles, langsigtet ressource
Multifunktionelle landskaber med flere samfundsgevinster

Centrale planer

Natur-, teknik- og miljøudvalgets resultatmål
Stiller mål om minimum én forundersøgelse på lavbundsprojekter årligt.

Kommuneplanens retningslinjer
Reserverer lavbundsarealer til klima, natur og vandformål.

Klimahandlingsplanen
Beskriver konkrete virkemidler i form af udtagning af lavbundsjorde, vådområdeprojekter og samarbejde med lodsejere.

Indsatsplan for grundvandsbeskyttelse
Fastlægger indsatser for beskyttelse af grundvand i boringsnære beskyttelsesområder (BNBO) og følsomme indvindingsområder.

Spildevandsplan 2022-2025
Fastlægger delmål for kvælstofreduktion ved mere effektiv rensning, færre overløb og centraliseret rensning.

Vandvision 2050
Langsigtet vision for vand, spildevand og klimatilpasning.
Understøtter multifunktionel planlægning med bedre ressourceudnyttelse og sætter rammer for fremtidige investeringer i tekniske løsninger.

AREALINTERESSE

Rekreation og turisme

Hvorfor er rekreation og turisme vigtigt?
Rekreation og turisme er typisk en positiv og ønsket interesse, fordi de bidrager til både samfundsmæssig velfærd, bosætningsattraktivitet og lokal økonomi.

Når vi taler om rekreation og turisme som arealinteresse, betyder det:

- At nogle arealer har særlige oplevelses- og rekreative kvaliteter, som skal bevares og sikres adgang til
- At andre arealer, særligt i lokale bysamfund, har et potentiale for at udvikle flere rekreative tilbud og turismefunktioner
- At der i forbindelse med nye naturprojekter er mulighed for at sikre borgernes og turisterne adgang til området

Hvor er der særlige interesser?
Rekreative og turismemæssige interesser er typisk koncentreret i områder med særlige landskabelige, naturmæssige eller oplevelsesmæssige kvaliteter, herunder:

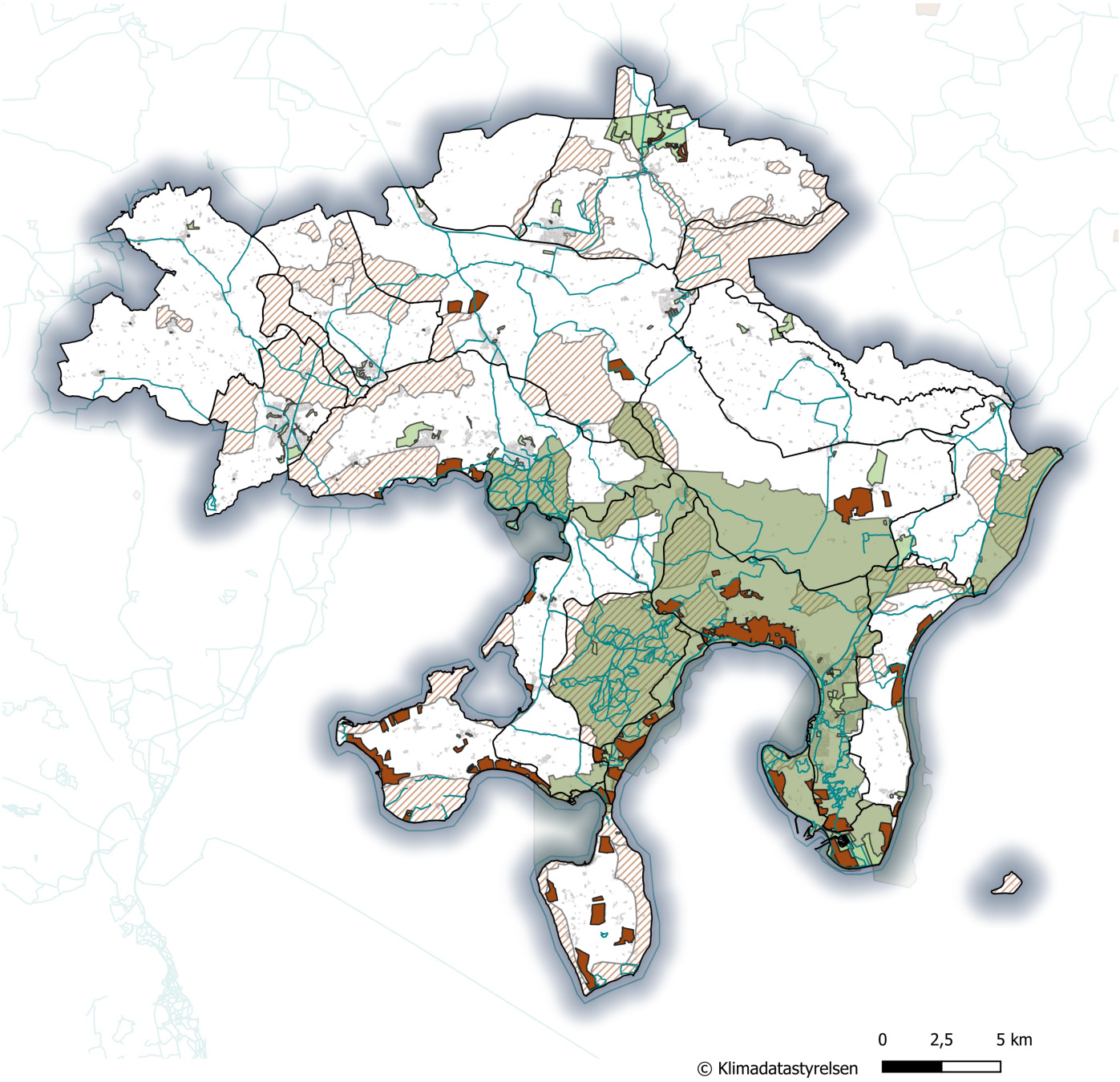
- Nationalparker og naturparker
- Kyst- og naturområder med høj oplevelsesværdi
- Bynære områder, hvor der er behov for let adgang til natur og friluftsliv i hverdagen
- Eksisterende turismedestinationer og ferieområder, hvor der er opbygget kapacitet og infrastruktur
- Sammenhængende rekreative strukturer, f.eks. stinet, ruter og støttefaciliteter.

Hvad betyder det for arealanvendelsen i praksis?
Typiske konflikter opstår, når tilgængeligheden til de rekreative oplevelser begrænses eller udfordres af andre arealanvendelser, eller når færdsel medfører slid og forstyrrelser på omgivelserne.

Typiske konflikter omhandler:
- Tilgængelighed til ekstensiv natur, hvor store dyr afgræsser arealet
- Slid og forstyrrelser på sårbare naturtyper
- Forstyrrelse af lokalsamfund og pres på den lokale infrastruktur
- Nye turismeanlægs visuelle påvirkning på kyster og landskaber

Rekreation og turisme er dog ofte en mulighed for at opnå synergi i arealanvendelsen:

- Gode rekreative muligheder i nærområdet understøtter bosætning og bidrager til attraktive lokalsamfund
- Rekreative muligheder kan bidrage til lokal opbakning til nye naturindsatser
- En veltilrettelagt rekreativ infrastruktur og formidlingskoncepter af høj kvalitet kan danne grundlag for udvikling i det lokale turisterrhverv

Arealinteresse: Rekreation og turisme

- Rekreative ruter (cykel-, vandre-, rideruter)
- Stedbunden landskabsoplevelse
- Rekreativt område (Kommuneplanramme)
- Nationalpark Mols Bjerge
- Sommerhusområde
- Bebyggelse

Hvordan ser det ud i Syddjurs Kommune?

Syddjurs Kommune er kendt for sine rekreative værdier for lokale såvel som for turister. Langs kysterne ligger store sommerhusområder, og Ebeltoft by har i sig selv også styrket sin rolle som turistby med fokus på den historiske bykerne og købstadens kulturarv.

Kyster, landskaber og kulturmiljøer har været omdrejningspunkt for udviklingen af turismen. Etableringen af Nationalpark Mols Bjerge (fra 2009) har samtidig givet et stærkt løft til områdets profil som naturdestination og bundet tidligere adskilte naturområder sammen.

Mols Bjerge-stien har med en europæisk certificering løftet kvaliteten af vandreturismen markant og bidraget til at trække mange udenlandske turister til området.

I dag er udviklingen rettet mod en mere strategisk og bæredygtig turisme med fokus på helårsdestinationer og samspil med natur og lokalsamfund.

Regulering og handlemuligheder

Turismen er ikke underlagt regulering, men etablering af sommerhusområder inden for kystnærhedszonen hører under planloven, og udlæg af nye sommerhusområder her kan kun ske på invitation til ansøgning via ministeriet. Det er med andre ord et område, som kommunen ikke uden videre kan planlægge for.

Kommunens handlemuligheder ligger i langt højere grad i udviklingsplaner og projektsamarbejder, f.eks. i det tværkommunale destinationssamarbejde i Visit Aarhus-Regionen. Her er der for nylig vedtaget en udviklingsplan for hele Jyllands Østkyst, som sætter rammerne for den fremtidige udvikling af kyst- og naturturismen.

Syddjurs Kommune har udarbejdet flere Strategisk-Fysiske Udviklingsplaner (SFU) for centrale områder for turismen.

Mens rekreative ruter og faciliteter i de store naturområder er veludviklede, ikke mindst i kraft af Nationalpark Mols Bjerge og turistattraktionerne ved Nimtofte, er der mulighed for at styrke de rekreative forbindelser i de mindre byer og landsbyer i dialog med de relevante distriktsråd, borgergrupper og lodsejere. Der findes flere relevante rutekoncepter, som kan understøtte processen, bl.a. Danmarks Naturstier (Naturstyrelsen), Friluftsrådet og SPOR.

I forbindelse med etablering af nye naturområder er det oplagt at indtænke de rekreative forbindelser til nærliggende lokalsamfund fra start, så de rekreative muligheder kan komme borgerne til gode.

Sådan arbejder Syddjurs Kommune med rekreation og turisme

Gennemgangen af kommunens strategiske dokumenter og planer for arealinteressen er opsummeret i dette overblik.

Krav, mål og visioner

Lovgivningsmæssige krav
Overholdelse af kyst- og naturbeskyttelsesinteresser
Sikring af offentlig adgang til kysterne
Beskytte landskabelige værdier

Syddjurs Kommunes målsætninger
Flere natur- og friluftsoplevelser
Styrket turismeprofil
Bedre adgang til natur og kyst
Udvikling af rekreative destinationer
Øget bosætning gennem attraktive landskaber

Syddjurs Kommunes visioner
Natur og landskab som grundlag for livskvalitet, bosætning og oplevelsesøkonomi
Djursland som attraktiv destination for natur- og kystturisme.

Centrale planer

Erhvervs- og planpolitik
Turisme og oplevelsesøkonomi er et centralt tema med fokus på udvikling af bæredygtige turismeformer, helårsturisme og sæsonspredning.

Kommuneplanens retningslinjer
Understøtter rekreativ anvendelse på steder, hvor det kan ske i samspil med naturen.

Visions- og udviklingsstrategi
Kommunens overordnede kompas, der prioriterer natur, rekreation, livskvalitet og bosætning højt, bl.a. ved at sikre adgang og tilgængelighed.

Et Grønnere Syddjurs
Prioriterer midler til naturindsatser, hvor rekreation indgår som merværdi ved natur- og helhedsprojekter.

Vildtforvaltningsstrategi
Fastlægger rammer for jagt som rekreativ aktivitet og som forvaltningsværktøj.

Skovstrategi og biodiversitetsstrategi
Prioriterer, at alle skove og naturområder skal bidrage til borgernes adgang til natur og sundhed via stisystemer og formidling. Rekreation underordnes dog altid hensynet til sårbar natur, f.eks. gennem zonering.

Strategisk-fysiske udviklingsplaner
Strategisk-fysiske udviklingsplaner beskriver udviklingen for konkrete områder med henblik på at styrke turisme og lokalsamfund.

Del 3: Principper for planlægning

Denne del af kataloget indeholder forslag til principper, der kan hjælpe i den politiske prioritering af arealanvendelsen i Syddjurs Kommune.

Forslagene er oplæg til en videre politisk drøftelse:

- *Et fremtidigt strukturkort*
- *Princip 1: Sæt først ind dér, hvor konflikterne er størst*
- *Princip 2: Lad landskabets bærende strukturer sætte retningen*
- *Princip 3: Prioritér indsatser med størst realiseringskraft*
- *Princip 4: Sikr et robust fremtidigt produktionslandskab*
- *Princip 5: Placér funktioner efter landskabets bæreevne*
- *Princip 6: Vælg løsninger med størst samlet samfundsgevinst*

Perspektiver for fremtidig planlægning

Fremtidens arealanvendelse kan ikke planlægges gennem enkeltstående sektorhensyn, men kræver en samlet politisk prioritering på tværs af natur, klima, vand, landbrug, grundvand, rekreation og andre arealinteresser.

Der er mange legitime hensyn i planlægningen for det åbne land, og de kan ikke alle tilgodeses samtidigt. Derfor er opgaven ikke alene at skabe plads til flere formål, men at træffe tydelige valg om, hvor forskellige hensyn skal vægtes højest.

Set i en større sammenhæng skal kommunens prioriteringer ske inden for et planhierarki, hvor EU-regulering, national lovgivning og aftaler som Grøn Trepart sætter rammerne for arealanvendelsen. Syddjurs Kommunes opgave er at omsætte disse rammer til konkrete lokale valg – og skabe sammenhæng mellem nationale mål og den fysiske planlægning af det åbne land.

På den baggrund er det anbefalingen, at Syddjurs Kommune udarbejder et fremtidigt strukturkort, der kan sætte retningen for de fremtidige arealprioriteringer.

Strukturkortret kan suppleres med principper, der kan hjælpe til at træffe politiske beslutninger om den fremtidige arealanvendelse ved at:

- Afveje konkurrerende hensyn.
- Prioritere mellem forskellige arealinteresser.
- Træffe geografisk differentierede valg.
- Omsætte nationale mål til lokale prioriteringer.

I denne del af analysen præsenteres forslag til et princippprogram, der giver Byrådet et samlet grundlag for at bevæge sig fra analyse til prioritering – og sikre, at fremtidens arealanvendelse sker på et tydeligt, strategisk og politisk forankret grundlag.

Samlet udgør det fremtidige strukturkort og principperne to sider af samme politiske grundlag: Strukturkortet skal vise retningen, mens principperne giver redskaberne til at træffe de nødvendige prioriteringer.

Det fremtidige strukturkort

Et fremtidigt strukturkort skal ikke alene kunne beskrive den nuværende arealanvendelse, men danne et politisk grundlag for, hvordan kommunens arealer fremadrettet skal prioriteres, anvendes og omstilles.

Formålet er at skabe et samlet overblik over, hvor Syddjurs Kommune kan beskytte, fastholde, udvikle og omstille arealer – og dermed tydeliggøre en langsigtet retning for arealanvendelsen i hele kommunen.

Strukturkortet udgør dermed det politiske pejlemærke for den fremtidige arealplanlægning. Det viser, hvad Syddjurs Kommune samlet ønsker at opnå.

Principprogrammet
Arealanalysen viser, at mange af de konflikter, Syddjurs Kommune står over for, ikke er tilfældige eller lokale, men udspringer af landskabets geologiske forudsætninger og den historiske anvendelse af arealerne. Det betyder, at fremtidens prioriteringer må tage afsæt i landskabets struktur, muligheder og begrænsninger.

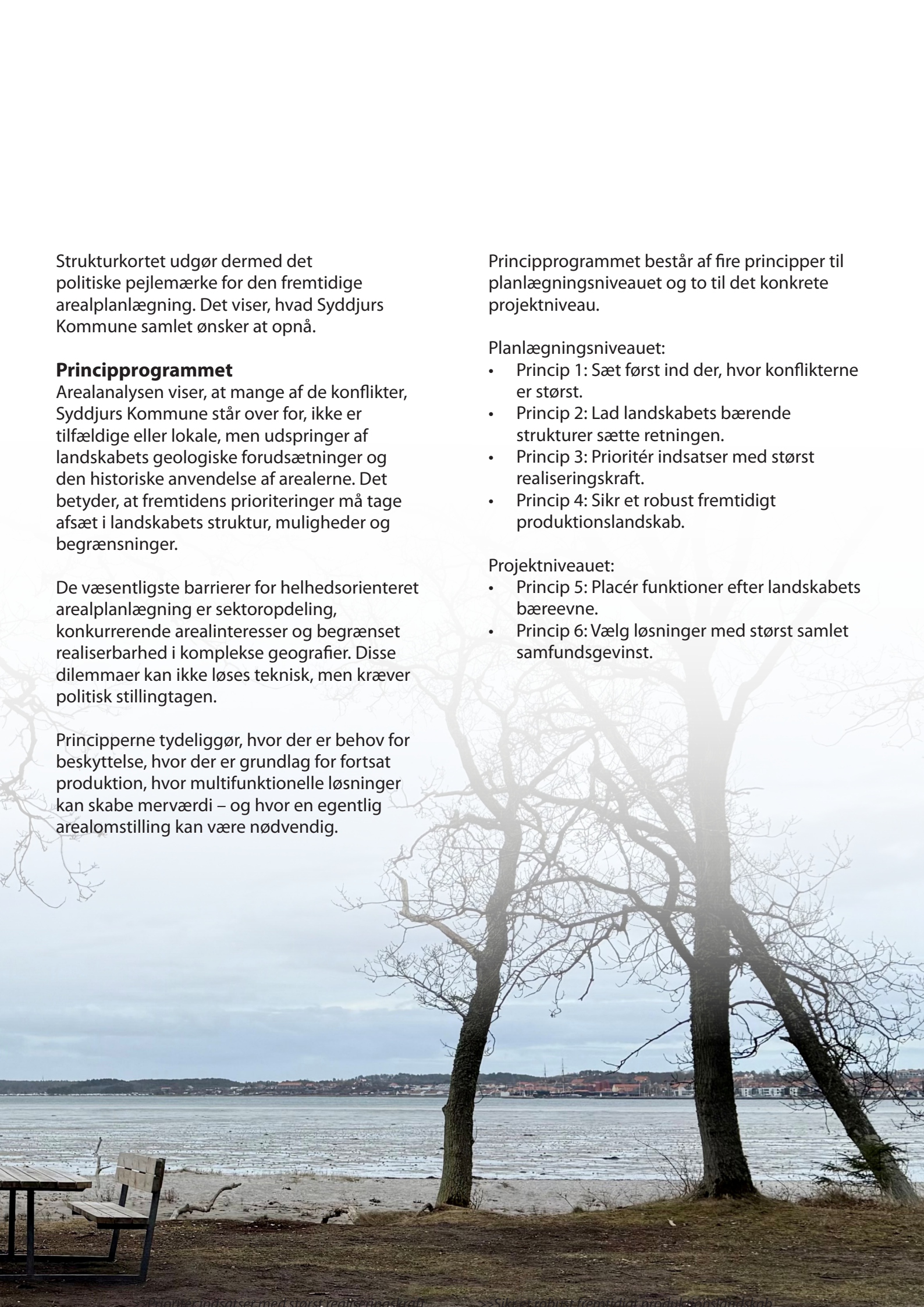
De væsentligste barrierer for helhedsorienteret arealplanlægning er sektoropdeling, konkurrerende arealinteresser og begrænset realiserbarhed i komplekse geografier. Disse dilemmaer kan ikke løses teknisk, men kræver politisk stillingtagen.

Principperne tydeliggør, hvor der er behov for beskyttelse, hvor der er grundlag for fortsat produktion, hvor multifunktionelle løsninger kan skabe merværdi – og hvor en egentlig arealomstilling kan være nødvendig.

Principprogrammet består af fire principper til planlægningsniveauet og to til det konkrete projektniveau.

Planlægningsniveauet:
- Princip 1: Sæt først ind der, hvor konflikterne er størst.
- Princip 2: Lad landskabets bærende strukturer sætte retningen.
- Princip 3: Prioritér indsatser med størst realiseringskraft.
- Princip 4: Sikr et robust fremtidigt produktionslandskab.

Projektniveauet:
- Princip 5: Placér funktioner efter landskabets bæreevne.
- Princip 6: Vælg løsninger med størst samlet samfundsgevinst.

>>Prioritér indsatser med størst realiseringskraft *>>Sikr et robust fremtidigt produktionslandskab*

DEN OVERORDNEDE RETNING

Et fremtidigt strukturkort

Et fremtidigt strukturkort skal danne grundlag for den fremtidige arealprioritering og sætte en fælles retning, som kan bruges på tværs af fagområder, politiske drøftelser og konkrete arealbeslutninger.

Strukturkortet gør det muligt at:

- Synliggøre, hvordan vand, klima og landskab sætter rammer for den fremtidige arealanvendelse.
- Synliggøre, i hvilke områder Syddjurs Kommune vil prioritere natur, landbrug og byvækst.
- Synliggøre, hvordan arealomlægninger bidrager til den overordnede målopfyldelse.

Hvorfor er strukturkortet vigtigt?
Et fremtidigt strukturkort gør det muligt at synliggøre, hvilke overordnede retninger for arealanvendelsen i det åbne land, der kan bidrage til at opfylde de langsigtede mål for Syddjurs Kommunes arealinteresser.

Det er et stærkt greb i de tidlige strategiske og politiske drøftelser, hvor der er behov for et fælles grundlag til at synliggøre, hvor hensyn understøtter hinanden, og hvor der reelt skal vælges mellem konkurrerende interesser.

Andre kommuner har udarbejdet tilsvarende strukturkort (se bl.a. Ikast-Brande Kommune og Morsø Kommune). Strukturkortene fungerer som en overordnet vision og kan kommunikere til både borgere, erhverv, politikere og forvaltninger, hvilken retning de fremtidige arealomlægninger skal ses i.

Strukturkortet er ikke juridisk bindende, men har en høj kommunikationsværdi som grundlag for kommunens beslutninger.

Strukturkortet kan suppleres med principper for planlægning, som er mere konkrete og viser, hvordan arealomlægningerne kan gribes an.

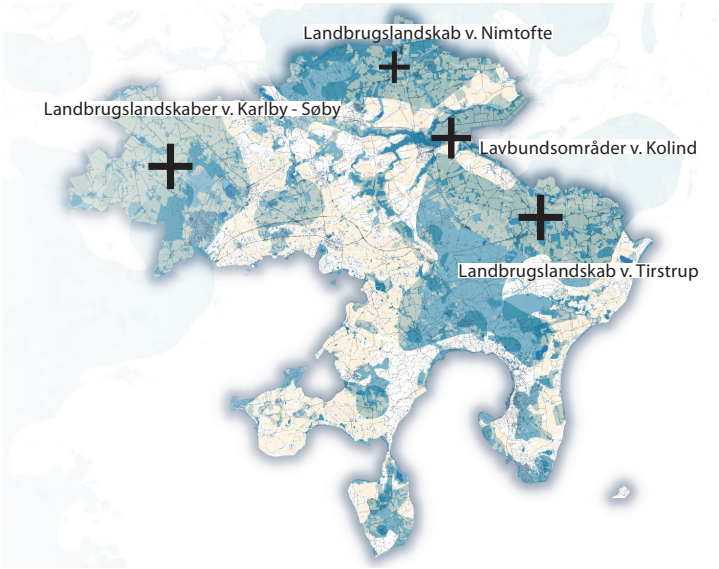
Forslag til principper for planlægning og projekter er beskrevet på de følgende sider.

PLANLÆGNINGSNIVEAUET: PRINCIP 1

Sæt først ind dér, hvor konflikterne er størst

Princippet handler om at målrette den politiske og administrative indsats til de geografier, hvor presset på arealerne er størst, og hvor behovet for tydelige prioriteringer er mest presserende.

Princippets formål:

- At udpege geografier med de største arealkonflikter og prioritere dem som første indsatsområder i planlægning og projekter.
- At udarbejde tydelige områdestrategier med klare politiske valg mellem konkurrerende hensyn.
- At målrette ressourcer, arealomlægninger og indsatser til de områder, hvor konflikter kan reduceres og størst effekt opnås.
- At vælge, hvor behovet for afklaring og handling vejer tungest i forhold til akutte konflikter og langsigtede potentialer.

Hvilke områder kan være i fokus?
Princippet gør det muligt at målrette indsatsen mod de geografier, hvor konflikterne mellem arealinteresser er størst, og hvor manglende prioritering skaber usikkerhed.

Kortet viser, hvor der er områder med lav kvælstofretention, drikkevandsinteresser, risiko for oversvømmelse og kulstofrige lavbundsjorde.

I Syddjurs Kommune kan det være relevant at prioritere indsatser i de områder, hvor konflikten mellem drikkevandsinteresser og intensivt landbrug er størst, dvs. de store landbrugsområder ved Tirstrup og Nimtofte.

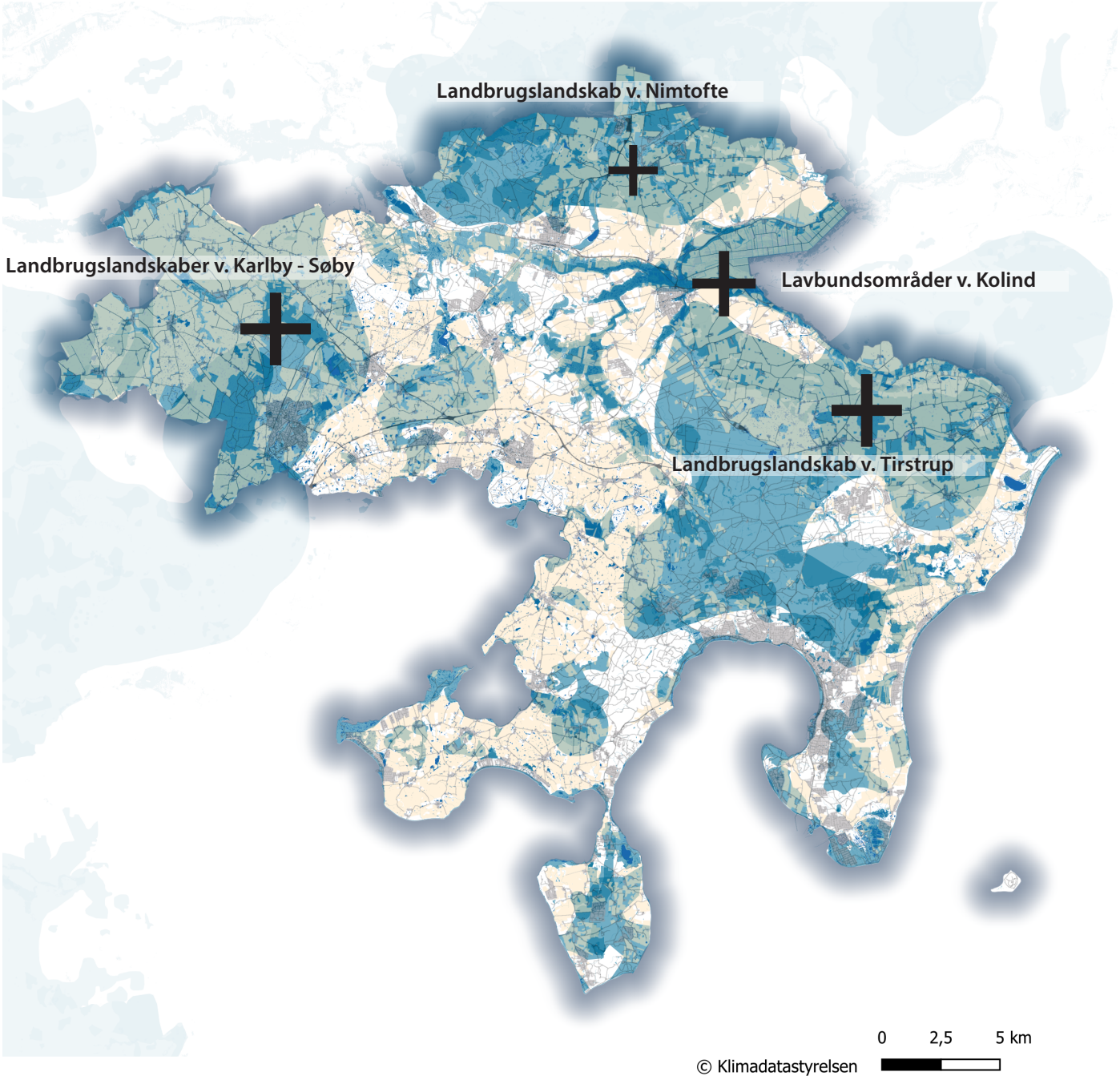
De store landbrugsarealer i den vestlige del af kommunen har en lav kvælstofretention, hvilket betyder, at der herfra udledes større mængder kvælstof til havet og vandmiljøet. Området kan derfor også ses som en geografi, der bør prioriteres i den fremtidige arealplanlægning.

Endelig er der lavbundsområderne ved Kolind, hvor kulstofinteresser og oversvømmelsesrisiko gør det relevant at prioritere denne geografi som et af de steder, hvor presset på arealerne er størst.

Disse geografier vurderes at være de større, sammenhængende områder, hvor konflikten mellem arealinteresserne og det intensive landbrug er størst.

Princippet bidrager til opfyldelse af en række målsætninger og store politiske dagsodener, bl.a.:

- Drikkevand som langsigtet ressource (Vandvision 2050)
- Kvælstofreduktion
- Klimatilpasning
- CO_2-reduktion

Arealanvendelse

Landbrug, intensivt

Samlede arealinteresser

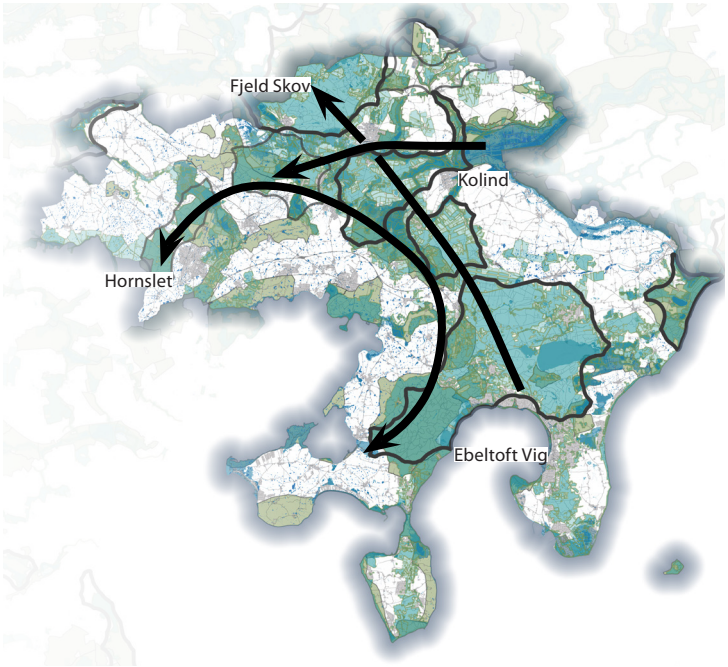
- Områder med lav kvælstofretention (simpel afgrænsning)
- Områder med drikkevandsinteresser
- Områder med risiko for oversvømmelse (havvand)
- Områder med risiko for oversvømmelse (skybrud)
- Kulstof 2022 (lavbundskort)

(OBS: Der er endnu ikke udpeget grundvandsdannende områder i Syddjurs Kommune. Disse kan også være relevante at tage i betragtning i prioriteringen af de største konfliktområder)

PLANLÆGNINGSNIVEAUET: PRINCIP 2

Lad landskabets bærende strukturer sætte retningen

Princippet handler om at bruge landskabets eksisterende kvaliteter, potentialer og strukturer som den bærende ramme for fremtidens arealprioriteringer.

Princippets formål:

- At fastlægge landskabets grønne, blå og geologiske strukturer som den styrende ramme for langsigtet arealprioritering.
- At fastholde og om muligt styrke de oplevelsesrige landskaber.
- At styrke sammenhængende natur, vand og landskaber som grundlag for beskyttelse, udvikling og rekreation.
- At skabe sammenhæng i udviklingen af det åbne land og styrke den lokale identitet og bosætningskvaliteter.

Hvilke områder kan være i fokus?
Princippet gør det muligt at lade landskabets egne strukturer danne grundlag for fremtidens prioriteringer af arealanvendelsen. Derved tilpasses udviklingen de steder, hvor forudsætningen for at opfylde mål om mere natur og biodiversitet er bedst, og hvor løsninger på håndteringen af vand kan tilpasses de naturlige strukturer.

Kortet viser de økologiske forbindelser og potentielle økologiske forbindelser samt områder med oversvømmelsesrisiko og kulstofholdige lavbundsarealer. Derudover viser de sorte områder forslag til store sammenhængende naturområder, udarbejdet for hele landet af Københavns Universitet.

I Syddjurs Kommune kan der aflæses tre tydelige retninger i landskabet med potentiale for at styrke den sammenhængende natur og landskabsplanlægning.

Den ene retning bevæger sig i det grønne bånd fra Mols og Ebeltoft Vig op mod Fjeld Skov. Her er der i dag høj biodiversitet, og forudsætningen for at udvikle mere natur er derfor i høj grad til stede her. De store skovområder bidrager til optag af CO_2, men ny skov kan være relevant for også i fremtiden at fastholdele CO_2-optaget.

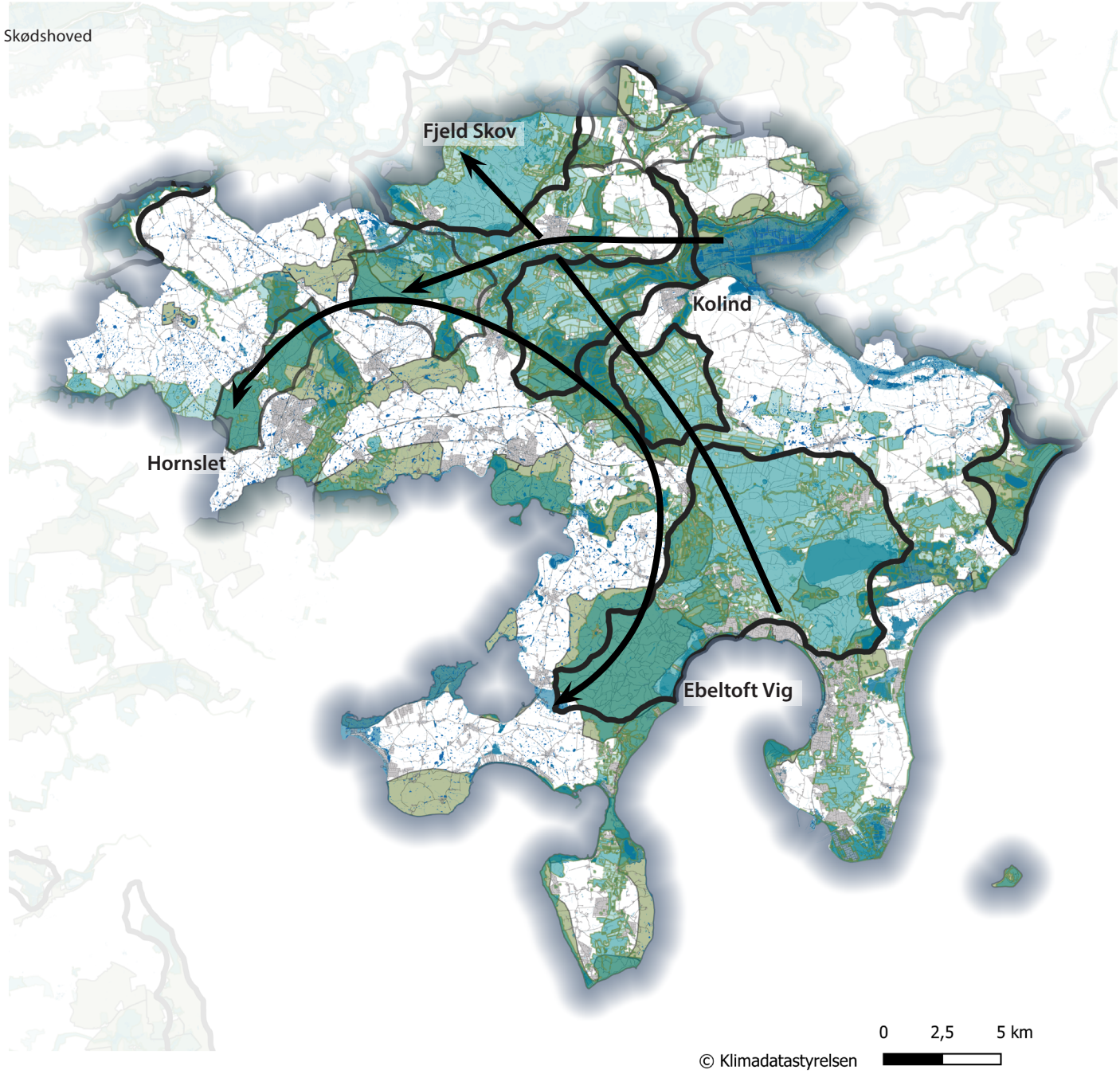
Den anden retning følger lavbundsarealerne og den tidligere vandvej fra Kolind ind mod Mørke og Hornslet. Her er der især potentiale for at genskabe naturlig hydrologi til håndtering af klimaudfordringer og bidrage med mere våd natur.

Den tredje retninger følger bakkerne omkring Kalø Vig, hvor landskabet orienterer sig mod kysterne.

De tre udviklingsretninger vurderes at kunne danne det bedst mulige grundlag for sammenhængende natur, øget biodiversitet, CO_2-optag og klimatilpasning.

Princippet bidrager til opfyldelse af flere målsætninger, herunder bl.a

- Mål om 30 % beskyttet natur
- Mål om større sammenhængende naturområder
- Skovrejsning
- Klimatilpasning
- Nationale interesser om bevare og styrke de mest karakteristiske landskaber og særligt oplevelsesrige landskaber
- Natur-, teknik- og miljøudvalgets resultatmål om 30.000 hektar natur.

Store naturområder, prioritering 1 (KU)
- Hovedscenariet
- Lavere prioritet

Økologiske forbindelser, vedtaget
- Potentielle økologiske forbindelser
- Økologiske forbindelser

Oversvømmelse og erosion (vedtaget)
- Havvand
- Skybrud

Kulstof 2022 (lavbundskort)

Bevaringsværdige landskaber, vedtaget

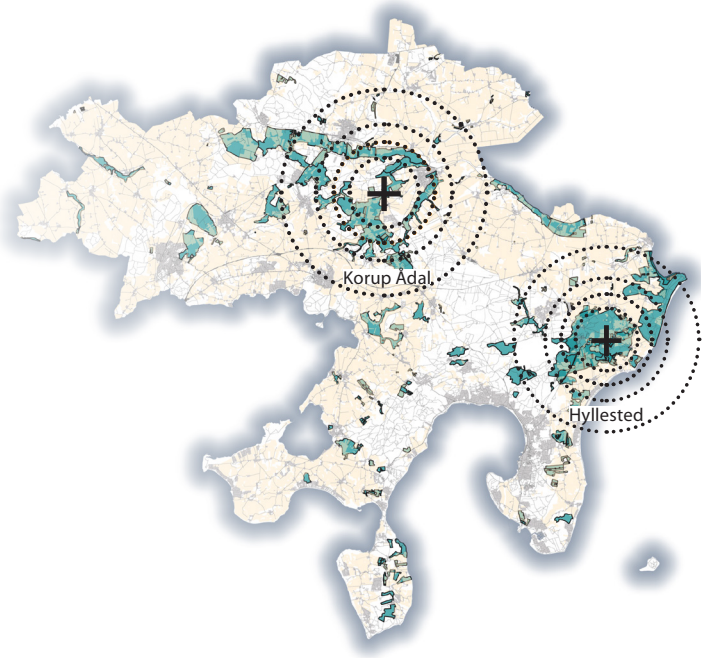
PLANLÆGNINGSNIVEAUET: PRINCIP 3:

Prioritér indsatser med størst realiseringskraft

Princippet handler om at omsætte prioriteringer til konkrete projekter dér, hvor behov, lokal opbakning og praktiske gennemførelsesmuligheder mødes.

Princippets formål:

- At prioritere arealomlægninger der, hvor der er størst opbakning til realisering af indsatser.
- At koble kommunens prioriteringer til finansiering, partnerskaber og frivillige aftaler for at sikre gennemførelse.
- At igangsætte projekter, der kan skabe fremdrift og danne erfaring for den videre arealomstilling.

Hvilke områder kan være i fokus?
Princippet gør det muligt at prioritere indsatser, der både understøtter konkrete målsætninger og har realistiske muligheder for at blive gennemført. Det er ikke nødvendigvis her, de største udfordringer bliver løst, men her hvor der er vilje og opbakning til at løse lokale udfordringer.

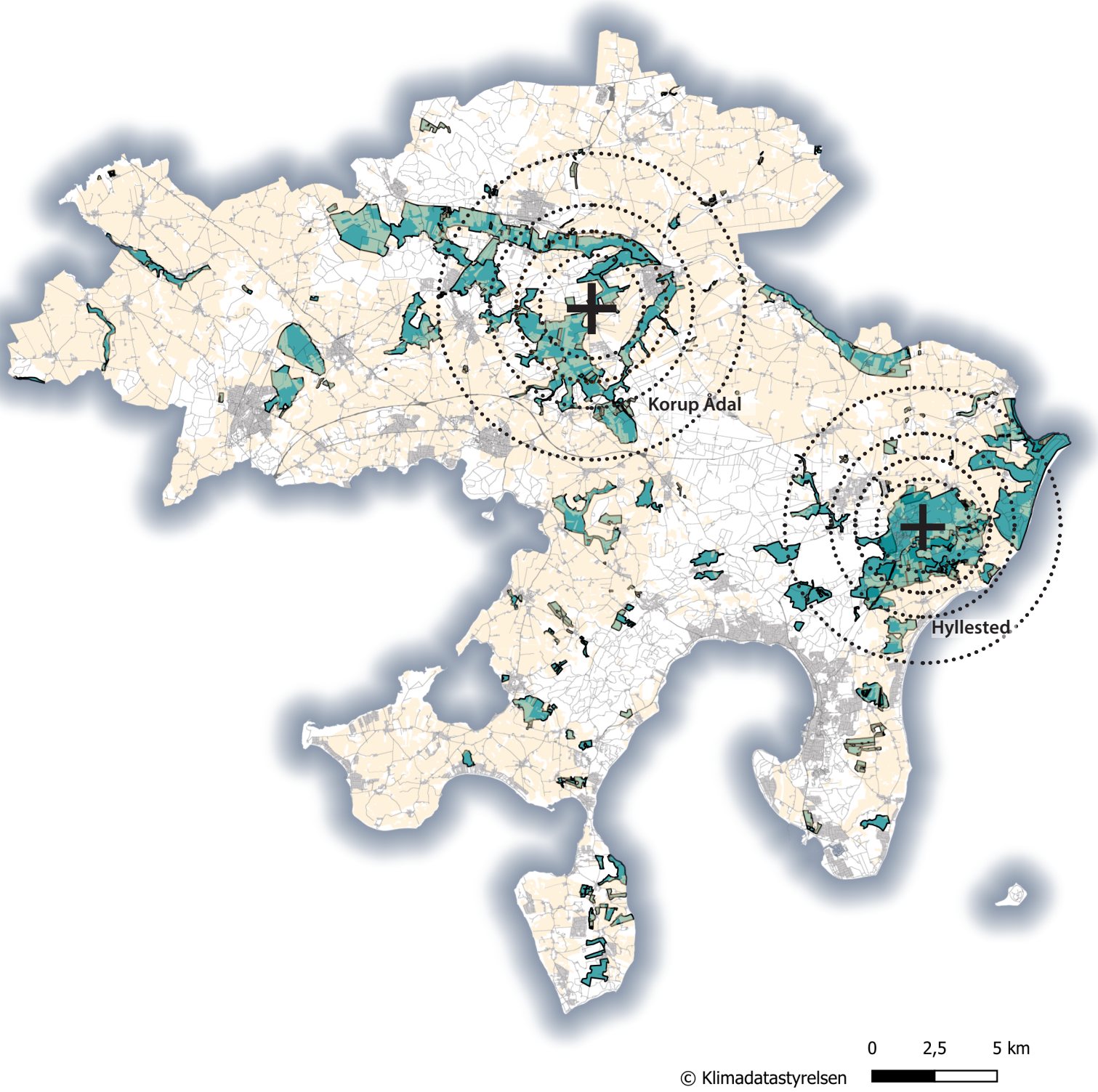
Kortet viser alle de omlægningsprojekter, der pt. er registreret i den nationale portal, MARS. Projekterne er en blanding af vådområdeprojekter, ekstensiveringsaftaler, skovrejsning mv.

Der kan udpeges to geografier, hvor projekterne især koncentrerer sig: Korup Ådal (mellem Feldballe, Pindstrup, Kolind) og Hyllested.

Ved at fokusere indsatsen her, er der mulighed for at bygge videre på det lokale engagement gennem frivillige aftaler og implementere løsninger, som skaber sammenhæng i den nære geografi.

Princippet bidrager til opfyldelse af flere målsætninger, herunder bl.a:

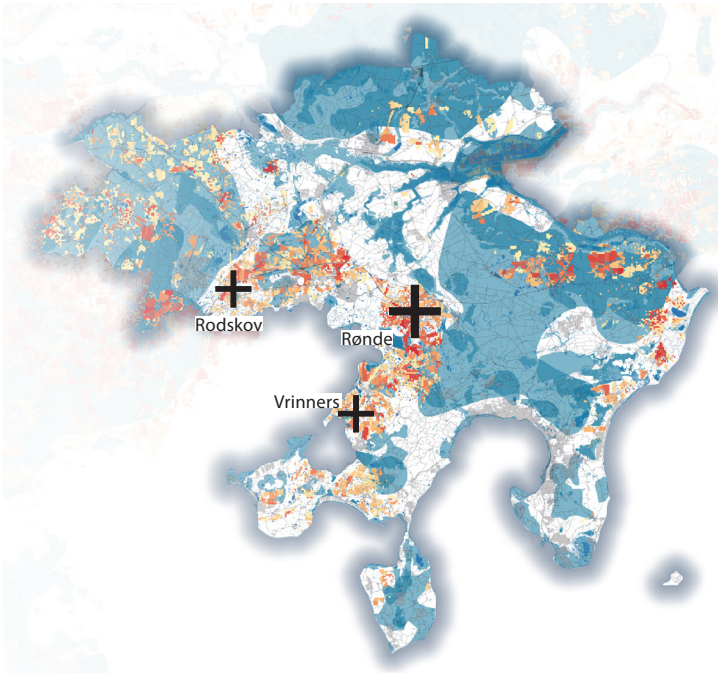
- Implementering af de lokale grønne treparter
- Samarbejdsbaseret arealomlægning
- Lokal inddragelse og forankring
- Gevinster på de konkrete projektarealer

Korup Ådal
Hyllested
0
2,5
5 km
© Klimadatastyrelsen
Arealanvendelse
Landbrug, intensivt
Omlægningsprojekter, MARS
Alle projekttyper samlet

PLANLÆGNINGSNIVEAUET: PRINCIP 4

Sikre et robust fremtidigt produktionslandskab

Princippet handler om at sikre et langsigtet produktionsgrundlag for landbruget ved at skelne mellem robuste produktionsarealer og arealer, hvor omstilling kan skabe større samlet værdi.

Princippets formål:

- At planlægge for den konventionelle landbrugsproduktion på de mest robuste arealer med høj dyrkningsværdi og lav konfliktintensitet.
- At skabe langsigtet forudsigelighed for fødevareerhvervet.
- At koordinére prioriteringen med natur-, klima- og vandindsatser, så omstilling sker dér, hvor den skaber størst samlet værdi.

Hvilke områder kan være i fokus?
Princippet gør det muligt at skabe en tydelig retning for, hvor den konventionelle landbrugsproduktion kan prioriteres og hvor omstilling til natur, økologi eller mere ekstensive landbrugsformer kan skabe større samlet værdi.

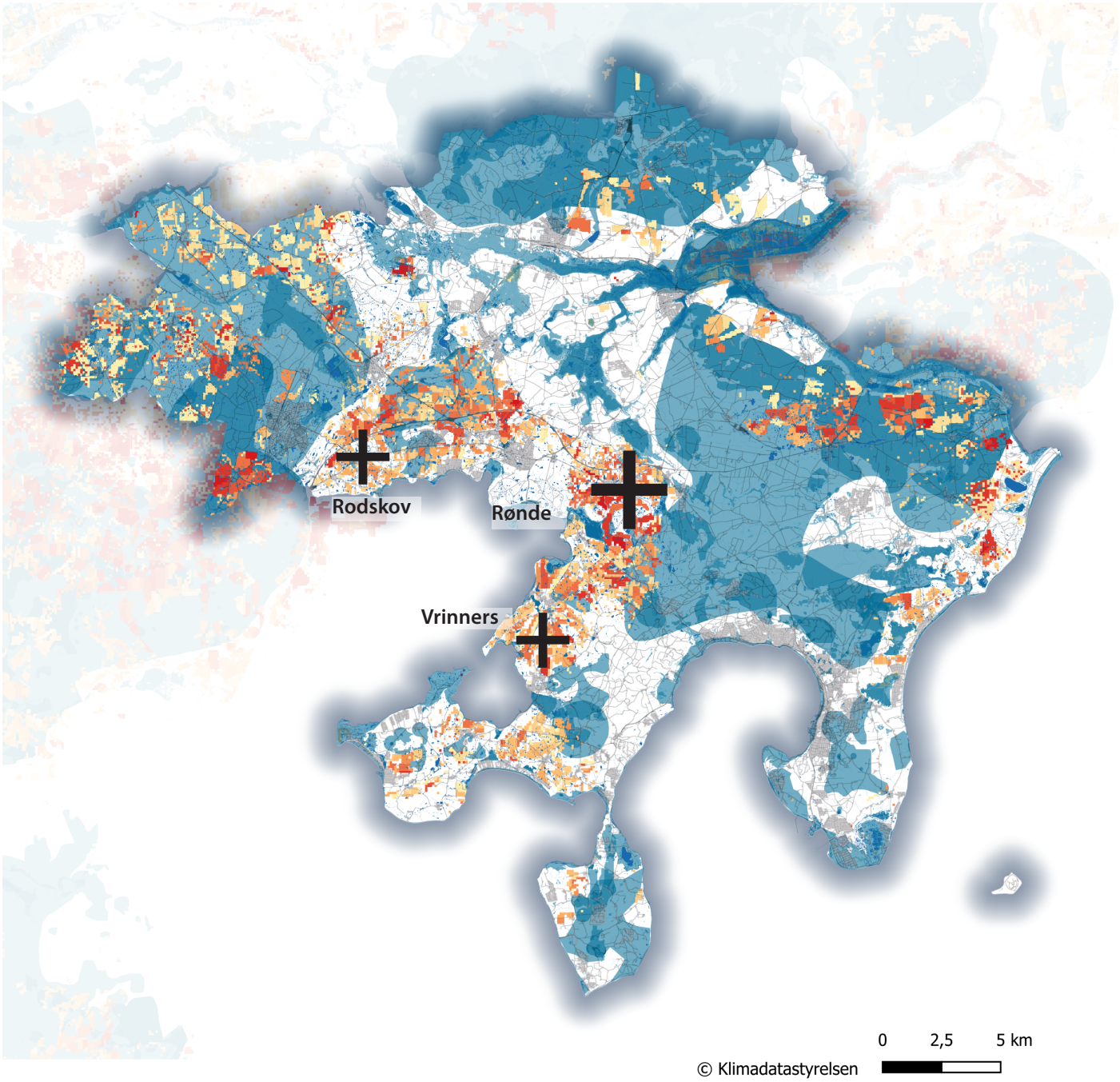
Kortet viser de arealinteresser, som i særlig grad er i konflikt med intensiv arealanvendelse (kvælstofretention, drikkevandsinteresser, oversvømmelsesrisiko og kulstofrige lavbundsjorde) og arealer med høj dyrkningsværdi for landbruget (kategori 1-10 af 20). De laveste dyrkningsværdier er således frasorteret.

De større områder, som vurderes at være robuste til landbrugsproduktion ud fra den betragtning, at der er høj dyrkningsværdi og lav interessekonflikt, ligger omkring Kalø Vig ved Vrinners, Rønde og Rodskov. En mere detaljeret analyse af disse områder kan danne grundlag for en revideret udpegning af særlig værdifuld landbrugsjord i kommuneplanen.

Dermed skabes der klarhed om, hvor Syddjurs Kommune ønsker at prioritere landbrugsinteressen, hvilket giver fødevareerhvervet mere forudsigeligthed om de fremtidige rammer.

Princippet bidrager til opfyldelse af flere målsætninger, herunder bl.a

- Et fremtidigt robust fødevareerhverv
- Balance mellem produktion og grøn omstilling
- Samarbejdsbaseret arealomlægning

Samlede arealinteresser

- Områder med lav kvælstofretention (simpel afgrænsning)
- Områder med drikkevandsinteresser
- Områder med risiko for oversvømmelse (havvand)
- Områder med risiko for oversvømmelse (skybrud)
- Kulstof 2022 (lavbundskort)

Arealer med høj dyrkningsværdi (kat. 1-10)

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7
- 8
- 9
- 10

PROJEKTNIVEAUET: PRINCIP 5

Placér funktioner efter landskabets bæreevne

Princippet handler om at placere funktioner dér, hvor landskabet bedst kan bære dem, når indsatser skal realiseres i konkrete projektområder.

Princippets formål:

- At sikre, at realiseringen af indsatser i det konkrete projektområde tager højde for landskabets sårbarheder og potentaler.
- At sikre sammenhæng i landskabsoplevelsen og undgå fragmenterede, ukarakteristiske landskaber.
- At sikre overensstemmelse mellem indsatser, fremtidig brug og naturgrundlag.

Hvordan sker det i praksis?
Når konkrete projekter skal planlægges og realiseres, er det nødvendigt at undersøge projektområdets naturgrundlag og de landskabstræk, som gælder for det landskab, projektområdet er en del af.

Syddjurs Kommune er kendetegnet ved et enestående istidslandskab, som på forskellig vis tilhører landskabet en værdi, der bør beskyttes og om muligt styrkes, når konkrete projekter skal realiseres.

Eksempler på projekter, der påvirker landskabskarakteren er f.eks. skovrejsning, VE-projekter og vådområdeprojekter.

Nogle af disse projekter kan styrke landskabskarakteren ved at (gen)oprette en natur, der er i overensstemmelse med naturgrundlaget og udnytter potentialet for synergier i den fremtidige anvendelse.

Andre projekttyper kan forringe landskabskarakteren, hvis f.eks. skovrejsning placeres i lysåbne landskaber, eller solceller og vindmøller bliver dominerende i oplevelsesrige landskaber og udsigter.

Den fremtidige anvendelse af området kan også påvirke sårbare naturtyper, mens det konkrete naturgrundlag også er afgørende for, hvilken natur, der kan etableres på stedet.

I planlægningen for de konkrete projektområder er det derfor relevant at undersøge, hvordan funktionerne bedst indpasses i landskabet og hvilke værdier, der skal beskyttes.

Zonering er et greb, der kan anvendes til at inddele et område i zoner, som har forskellig robusthedsgrader eller karaktertræk. Derved får myndigheder og udvikler et fælles grundlag for at vurdere, hvordan de fremtidige funktioner og indsatser bedst placeres i landskabet for at tilpasse sig eksisterende forhold og anvendelse bedst muligt.

PROJEKTNIVEAUET: PRINCIP 6

Vælg løsninger med størst samlet samfundsgevinst

Princippet handler om at vælge arealløsninger i det konkrete projektområde, der skaber flere gevinster på samme tid og dermed giver størst mulig værdi for kommune, landskab og lokalsamfund.

Princippets formål:

- At planlægge for multifunktionelle anvendelser i konkrete projektområder, så flere mål kan mødes samtidig og dermed give størst samlet værdi for natur, klima, landbrug og lokalsamfund.

Hvordan sker det i praksis?
Princippet gør det muligt at skabe større samlet værdi ved at samtænke flere hensyn på samme areal frem for at prioritere ét formål af gangen.

Et kvælstofvådområde kan f.eks. både bidrage til at lagre CO_2 i jorden, fungere som vandhåndtering ved skybrudshændelser, danne grundlag for ny natur og opfylde rekreative mål ved etablering af stisystemer.

Der findes forskellige redskaber, som kan skabe klarhed over typiske synergier og konflikter i arealanvendelsen (se f.eks. Teknologirådet eller Concito).

Multifunktionelle løsninger samler ofte flere interesser på samme areal og kan dermed også skabe nye målkonflikter. F.eks. kan naturpleje med græssende køer være en barriere for den rekreative anvendelse. En anden udfordring kan være, at tilskudsordninger til ændret arealanvendelse ikke i tilstrækkelig grad understøtter den multifunktionelle anvendelse, og dermed bliver de en barriere for lodsejer.

Nogle indsatser skaber desuden gevinster på kort sigt, mens andre først har den ønskede værdi på længere sigt.

En grundig afdækning af synergier og konflikter er derfor afgørende for at træffe beslutninger om, hvilke løsninger, der bedst imødekommer en samlet målopfyldelse.

De samme arealer kan sjældent optimere alle formål samtidig, så der skal ske en afvejning af, hvad der er vigtigst at opnå.

Implementering og anvendelse

Arealanalysen kan anvendes som et fagligt og strategisk grundlag for den kommende kommuneplanlægning. Særligt kan analysen bruges til at kvalificere udpegninger af områder til natur, landbrug, klimatilpasning, grundvandsbeskyttelse, rekreation og multifunktionelle løsninger.

Med et fremtidigt strukturkort og princippro-gram får Byrådet et samlet grundlag for at træffe nødvendige valg om arealanvendelsen i det åbne land.

Næste skridt er at omsætte dette grundlag til:
- Kommuneplanens mål og retningslinjer
- Geografiske udpegninger og fokusområder
- Konkrete projekter og arealomlægninger

Dermed danner strukturkortet og principperne tilsammen et handlingsorienteret styringsgrundlag for den fremtidige arealplanlægning. Strukturkortet sætter retningen for, hvad Syddjurs Kommune ønsker at opnå, mens principperne giver det politiske grundlag for at træffe de nødvendige prioriteringer.

De foreslåede principper på planlægningsniveauet (Princip 1-4) kan omsættes til kommuneplanens mål, retningslinjer og geografiske udpegninger og dermed skabe en tydeligere kobling mellem arealanalysens viden og kommunens konkrete arealprioriteringer.

I kommuneplanen kan principperne understøtte en mere differentieret planlægning, hvor robuste arealer, sårbare arealer, produktionsarealer og transformationsområder behandles forskelligt ud fra deres landskabelige forudsætninger og samfundsmæssige potentialer. Dermed kan arealanalysen bidrage til at gøre kommuneplanen mere handlingsorienteret og bedre egnet til at understøtte den langsigtede arealomstilling.

Principperne på projektniveauet (Princip 5-6) kan anvendes i de konkrete projekter, når der skal planlægges for nye arealanvendelser med forskellige virkemidler.

Syddjurs Kommune kan med dette samlede grundlag skabe rammerne for, at beslutninger om fremtidens arealanvendelse sker på et tydeligt, prioriteret og politisk forankret grundlag.

